

SZAKDOLGOZAT

Lőrincz Ernő Gábor

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szak

MATE Kaposvári Campus

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga Szak

**AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁK TÖRTÉNETE
MAGYARORSZÁGON**

**AZ ELŐREHOZOTT ÉRETTSÉGI VIZSGA JELENTŐSÉGE
INTÉZMÉNYÜNKBEN**

Belső konzulens:

Velner András

főiskolai docens

Készítette:

Lőrincz Ernő Gábor

Neptun kód: o717s9

levelező tagozat

Intézet / Tanszék

Neveléstudományi Intézet

Szakdidaktikai Tanszék

MATE Kaposvári Campus

2024

Tartalom

Bevezetés.....	5
Az érettségi vizsgák története Magyarországon.....	7
1.1 Az érettségi magyar oktatásban betöltött állami szabályozó szerepe.....	7
1.2 Az érettségi vizsga bevezetése Magyarországon	8
1.3 Az érettségi vizsga szerepe 1851-1867 között	11
1.4 Az érettségi vizsga 1883-1934 között	12
1.5 Az érettségi 1934-1945 között.....	14
1.6 Az érettségi 1945-1961 között.....	16
1.7 Az érettségi 1961-1990 között.....	17
1.8 Érettségi és reform a rendszerváltást után.....	20
1.9 A 2005-ben bevezetett kétszintű érettségi vizsgarendszer főbb jellemzői.....	21
1.9.1 Az érettségi vizsga fajtái.....	22
1.9.2 A középszintű érettségi vizsga.....	22
1.9.3 Az emelt szintű érettségi vizsga.....	23
1.10 A 2020-as Nemzeti alaptanterv	24
1.10.1 Magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga	24
1.10.2 Történelem érettségi	25
1.10.3 Matematika érettségi.....	26
2. Az előrehozott érettségi vizsgák szerepe, jelentősége, intézményünkben.....	28
2.1 Az előrehozott érettségi vizsga törvényi háttere, jelentősége, rövid ismertetése	28
2.3 Intézményi adatok a megelőző öt tanév tavaszi előrehozott érettségi vizsgáira vonatkozóan	31
2.4 A kutatás során alkalmazott módszer	32
2.5 A kutatás eredményei	34
2.6 Következtetések és javaslatok.....	38

Mellékletek.....	40
Irodalomjegyzék.....	42
Hallgatói nyilatkozat.....	45
Konzulensi nyilatkozat.....	46

Bevezetés

Pedagógiai pályám nagy részét gimnáziumi oktatásban is töltve és diákjaimat ezen évek alatt rendszeresen érettségi vizsgára készítve egyértelmű volt számomra szakdolgozatom témaválasztása. Saját tanulmányaim során mindig is közel állt hozzám a történelem, az összefüggések keresése, a logikai láncolatok felfedezése. Így nem volt kérdés számomra egy olyan téma választása, melynek ismereteit és kutatási eredményeit egyrészt jól hasznosíthatom munkámban, másrészt mert aktuális kérdéseket vizsgálva, a kutatás eredményei, a levont következtetések kollégáim és intézményem számára is hasznosak lehetnek.

Dolgozatom témája az érettségi vizsgák történeti áttekintése Magyarországon, továbbá egy kutatás ismertetése, melyben az előrehozott érettségi vizsgák kérdését játram körbe intézményemben az elmúlt néhány év távlatában és jelenlegi diákjaink körében.

A munka első része egy áttekintés a magyarországi érettségi vizsgák történetét bemutatva. Ezen részben a témában fellelhető releváns szakirodalom segítségével vázolom fel az érettségi vizsgák kialakulását és az idők során végbement változásait. Ismertetem az elmúlt évtizedek ide vonatkozó törvényi változásait, majd ezen rész lezárásaként szót ejtek az aktuális változtatásokról is.

Szakdolgozatom második részében ismertetem azt a kutatást, ami a témában számomra rendkívül izgalmas eredményekkel kecsegtet: kérdőívet készítettem saját intézményemben az előrehozott érettségi vizsgák számáról, népszerűségéről, megítéléséről a 10-12. évfolyamos tanulók számára és megvizsgáltam az iskola témához kapcsolódó statisztikai adatait.

A téma különösen közel áll hozzám, hisz diákjaim évek óta rendszeresen jelentkeznek földrajzból előrehozott érettségi vizsgára, melyet minden esetben sikeresen le is tesznek. Intézményünkben az első és a második idegen nyelvből is számos tanuló tesz, akár már a 10. év végén előrehozott érettségi vizsgát. Ezen tárgy esetében azonban a vizsga létjogosultságát illetően megoszlik nyelvtanáraink véleménye. A középszintű vizsga mielőbbi letétele és így a nyelvórák látogatása alól való mentesség nagy motiváló erővel bír, de gátja is egyben a további nyelvi fejlődésnek.

Dolgozatom második részének a célja, egy, az előrehozott érettségi vizsgák kérdését vizsgáló, saját intézményemben végzett kutatás esmertetése. A kutatás apropóját az előrehozott érettségi vizsgák számának évről évre tapasztalható növekedése adta. Az elmúlt

évek statisztikai adatait tekintve előrehozott érettségi vizsgát idegen nyelvből és földrajzból tettek a diákok. Mindkét tárgy esetében az azokat tanító kollégák bár ismerik a tanulók motivációit, mégis kérdéseket vet fel a jelentkezők növekvő száma, az idegen nyelvekből egyre korábbi időpontban letett előrehozott érettségi vizsga. Kutatómunkám során válaszokat keresek arra a kérdésre, vajon mi motiválja diákjainkat e vizsgára való mielőbbi nagy számban való jelentkezésre, illetve, hogy mely tényezők lehetnek azok, melyek mégis problémaként jelentkeznek a jelentős és növekvő számú előrehozott érettségi vizsga letételével kapcsolatban.

1. Az érettségi vizsgák története Magyarországon

1.1 Az érettségi magyar oktatásban betöltött állami szabályozó szerepe

Hogy miben áll az érettségi vizsga jelentősége? Kialakulása óta nagyon sok változáson ment keresztül. Fontos ezt a középiskolai tanulmányokat lezáró vizsgát történetiségében, változásaiban és jelen állapotában is megvizsgálni. Legalább három szempontot felsorolhatunk, melyek kutatásra érdemesek az érettségi vizsgával kapcsolatban. Meg kell ismernünk az érettségi vizsga történetét, vizsgálhatjuk az iskolai autonómia és az állami jelenlét viszonyát az érettségi vizsga tekintetében, végül fontos az érettségi vizsgát társadalmi és szakmai presztízsének tekintetében is vizsgálni.

Magyarországon egy érettségi-típusú vizsgaforma kidolgozását, bevezetését már Comenius is szorgalmazta, miszerint: ”Tanácsos lenne tehát az, hogy a latin iskola végén nyilvános értelmességi vizsgát tartsanak az iskolák vezetői, és az ő véleményük alapján döntsék el azután, hogy mely ifjakat érdemes akadémiaira küldeni és kiket jelöljenek más élethivatásra, és ugyancsak meg kell állapítani, hogy milyen tudományágnak, vajon teológiának, közigazgatási pályának vagy orvostudománynak szenteljék életüket, amint azt *egyrészt természetes hajlamuk* elárulja, vagy másrészt az egyháznak és államnak szüksége megkívánja.”¹ A fenti idézetből láthatjuk, hogy az állami szükséglet egyfajta érettségi vizsga bevezetésére már az ő idejében megfogalmazódott.

Az állam jelenléte az oktatásban természetesen soha nem volt kétséges, de a jelenlét megnyilvánulása értelemszerűen változott az állam és az egyház viszonyának függvényeként.

Az oktatásügy a középkorban sokkal inkább volt egyházi ügy, mint állami. Kapcsolatuk azonban már a középkorban is változott, amikor a városi iskolák tananyagába beleszólt a célszerűség, a praktikum. Az állam és az egyház fokozatos szétválása nem került el az oktatás területét sem, az állami beavatkozás egyre nyíltabban és erőteljesebben jelent meg. Hazai vonatkozásban az állami beavatkozás megerősödése a XVIII. században vált láthatóvá, amikor „Mária Terézia az oktatásügyet felségjogai közé egyszerűen „beemelte” 1764. júniusában, és létrehozta a magyar tanügyek intézésére a Tanügyi Bizottságot

¹ Comenius Á. J. Nagy Oktatástana Akadémiai Kiadó, Bp.1953 XXXI. fejezet 368.l.

(=Comissio Studiorum), melynek vezetésével Pálffy Miklós országbíró személyében egyszerűen világi vezetés alá vont –fenntartótól függetlenül- valamennyi iskolát.”²

A három esztendővel később bevezetett Ratio Educationis pedig világosan érvényre juttatta az állam korabeli érdekeit, miszerint a „napi munkában hasznosítható” tudáson kívül az uralkodó iránti hűségre nevelést is feladatként szabta meg. Az államérdek folyamatosan jelen van az oktatásban. Az államérdeknek ez az összetevője az oktatáspolitikában nyer kifejezést, s mint ilyen hatott mindenkire, hiszen a tankötelezettség az állam valamennyi polgárára kiterjedt.

1.2 Az érettségi vizsga bevezetése Magyarországon

Az érettségi vizsga bevezetésére Magyarországon a szabadságharc leverése után, az önkényuralom idején került sor. Bár látszólag csupán reakció volt az oktatásügyben bekövetkezett változásokra, valójában ennél sokkal többet jelentett.

Az Osztrák Császárság modernizálta az oktatásügyét, és ezt a modernizációt bevezette Magyarországon és kapcsolt területein is. Ez azonban nem a polgári törvénykezés rendje szerint, hanem abszolutisztikus eszközökkel, rendeleti úton tette meg.

Az osztrák vallás- és közoktatásügyi miniszter 1849. október 9-én írta alá a Magyar Királyságra vonatkozó rendeletet. Ez a rendelet, amely a tanügyigazgatást a katonai-polgári keretek közé szorította, nem csupán az érettségi vizsgát tette kötelezővé. Az érettségi vizsga tehát Ausztriában az 1849-ben végrehajtott osztrák tanügyi reform (Ratio Educationis) részét képezte. Így Magyarországon is ennek a reformnak a részeként jelent meg (Töttössyné,2005).

Az érettségi vizsga, amely a középiskolai tanulmányok befejezését követően jogosítványt ad az egyetemi tanulmányok megkezdésére (azaz, célját tekintve, mai szakkifejezéssel élve "vizum-típusú" vizsga), nem osztrák "találmány". Ausztria Poroszországtól vette át.

Az érettségi „vizsgálatot” ellenzők elsősorban germanizálni akaró Thun, Leó miniszter látták a rendeletben, noha az a vizsga célját a továbbtanulásra való alkalmasság megállapítására rendelte el s az adott időszakban nem is gondoltak Comeniusra, aki az

² Töttössy I. (2005): *Az érettségi vizsgák szerepe a magyar közoktatásban.*

<http://www.magtudin.org/tottossyne.htm>. 2024. 04. 20-i letöltés

egyetemre történő válogatást elősegítő vizsga szükségességét” már sokkal korábban megfogalmazta (Töttösyné,2005).

Nagy számban voltak a vizsga elrendelésének ellenzői. Valamennyi iskolafenntartó ugyanis a belügyeibe való beavatkozásnak tekintette a vizsga elrendelését, illetve mindazt a változtatást, amely a rendeletben foglaltak végrehajtásával járt. Különösen a magyar református egyház tiltakozott az autonómia ilyen jellegű megsértése ellen. Az ellenzők között meglepő módon ott találjuk az Andrássy-kormány kultuszminiszterét, Eötvös Józsefet is, aki az oktatás szerkezetét jól ismerő szakemberként, elkötelezett nemzeti liberális politikusként támadta a rendeletet. Ő már a kiegyezést követően, 1868-ban más iskolaszervezetet akart bevezetni az Entwurf-diktálta iskolaszervezet és vizsga helyett (Töttösyné,2005).

A 1883. évi I. törvény, amely a köztisztviselők minősítéséről szólt, új lendületet adott az érettségi elleni tiltakozásnak, amikor az érettségit kötelezővé tették a köztisztviselői karba való belépéshez. Ezzel kapcsolatban különböző indítékok alapján támadták a vizsgarendszert.

A szociális alapokról indulók egy egészségtelen társadalmi szelekciót láttak a vizsgában, mivel az érettségi a tisztviselői állás elnyeréséhez szükséges diplomaként működött. Mások viszont a feleslegessé válás okán támadták, mivel egyszerre látták a "tömegesítést" és az ezzel járó "minőségi romlást".

A tömegesítés és a minőségi romlás elleni küzdelem, valamint az állam köztisztviselői karra vonatkozó igények miatt egy teljesen új vizsgarendszer terve született, amely két törvénymódosítással, két lépcsőben kívánta megoldani a kérdést. Az új rendszer két típusú érettségi bevezetését tervezte: egy alacsonyabb szintűt a köztisztviselői pályára igyekvők számára, és egy magasabb szintűt, amely valódi belépő lehetőséget nyújtott volna a főiskolai és egyetemi tanulmányokhoz anélkül, hogy minőségi romlás következett volna be. Ezt azonban heves és hosszú viták után elvetették, és maradt az egyszintű szabályozás alapelveiben gyakorlatilag változatlanul egészen 1934-ig.

1934-ben az egységes középiskola létrehozásáról szóló törvény kapcsán ismét fellángolt a vita az érettségi vizsga és annak szintjei körül. A javaslat nem az érettségi eltörlését célozta meg, hanem annak szerkezeti és tartalmi módosítását, hogy a reprodukív teljesítmény helyett a kreativitás kerüljön előtérbe. Azonban anyagi okok miatt, a javaslat ismét lekerült a napirendről.

Az érettségi vizsga jelentőségének alapvető változása nem 1945-ben az új hatalom kiépülésével, nem 1948-ban a felekezeti és egyéb nem állami fenntartású iskolák államosításával, nem 1949-ben a tanügyigazgatás átszervezésével, hanem az 1952.május 15-i minisztertanácsi rendeletben foglaltaknak megfelelően, az egyetemi felvételi rendszer

bevezetésével következett be³. A változtatás eredményeként az érettségi vizsga ettől kezdve csupán a felsőoktatási intézményekbe való jelentkezésre jogosított, azaz nem vízum-, hanem útlevel típusú bizonyítványnak számított.

A felvételi vizsga célja azonban elsősorban nem a minőség "megóvása" volt egy politikai indíttatású újabb tömegesedés következtében, hanem egészen más. A vizsgabizottság ugyanis az írásbeli vizsgát követő szóbeli vizsgán mérlegelte a jelölt világnézetét, a jelleméről kialakult benyomást, társadalmi helyzetét, pszichológiai adottságait, valamint testi alkalmasságát; az utóbbiakat a vizsgabizottság véleménye alapján, az előbbieket pontozással. Ezzel a köz- és felsőoktatás közé ékelt szűrővel egyfelől csökkent a középiskolai érettségi súlya, másfelől a döntés ilyen formájú felsőoktatásba való felvételét személytelenebbé tette, hosszú időre az oktatáspolitikai - pontosabban - a párhatalom által irányított felsőoktatás területére. A tényleges tárgyi tudás mérése háttérbe szorult. Az eredményesen felvételiző, de politikai szempontból nem kívánatos elemeket pedig a "hely hiányában" elutasítással egyszerűen kizárhatóvá tette ez a rendszer, megvalósítva az állami szükséglet = államérdek céljának megfelelő, a diktatúrához illő formáját.

A politikai helyzet változása, pontosabban a diktatúra lazulása maga után vonta az érettségi és a felvételi rendszer módosítását is. Ez egyfelől jelentette a tudás „felértékelődését”, másfelől a középfokú oktatás tömegesítésével párhuzamosan az érettségi követelmények folyamatos csökkenését és felvételi előkészítők megjelenését.

Az érettségi vizsgának az oktatási rendszerben kialakított súlya és jelentősége 1982-ben, a közös érettségi-felvételi vizsgák bevezetésével ismét jó irányba változott, hiszen - legalábbis a közös felvételi tárgyak esetében - a tudás további felértékelődése, ezen keresztül az érettségire való készülés jelentősége növekedett. Ugyanakkor ez a változás nem mutatott egyértelműen pozitív képet.

Az új oktatási törvények bevezetése 1993-ban újabb változást hozott, amikor az eredményes érettségi vizsga továbbtanulásra jogosított, tehát úgynevezett vízum-típusúvá vált. Azonban átmeneti jelleggel a felsőoktatási intézmények további követelményekhez köthették a felvételt. További módosítást jelentett e tekintetben 1996, amikor a törvényben biztosított autonómia alapján a felvételi eljárás szabályait, valamint a felvétel kritériumait minden egyetem és főiskola maga határozta meg. Ez az érettségi vizsga jelentőségének

³ Tóttóssy I. (2005): *Az érettségi vizsgák szerepe a magyar közoktatásban*.
<http://www.magtudin.org/tottossyne.htm>. 2024. 04. 20-i letöltés

növelését azonban nem emelte, sokkal inkább a felvételi előkészítő tanfolyamok számát növelte. Az érettségi vizsga felsőoktatási intézménybe való bejutást szabályozó szerepének tartalmi vonatkozású és szerkezeti jellegű reformja tehát valóban elkerülhetetlenné vált.

A reform tartalmi és formai elemei azonban túlmutatnak a vizsgarendszer csupán ilyen szándékú módosításán. Részét képezik ugyanis annak a hatalmas átalakításnak, amely az 1993. évi oktatási törvénycsomag folyamatos változtatásaival egy olyan alapvető átalakulást hozott, amely új igényeket megjelenítő köz- és felsőoktatást valósít meg a felügyeletben, a fenntartó jogi személyben, a szerkezetben, a vizsgarendszerben és a tartalomban.

1.3 Az érettségi vizsga szerepe 1851-1867 között

Az érettségi vizsga az oktatáspolitikai egyik meghatározó szabályozó eleme, amelynek formai és tartalmi követelményeit az érettségi vizsgaszabályzat biztosítja. Ez az irányelv összhangban van a tantervi előírásokkal, így a közoktatás részét képezi, ugyanakkor a köz- és felsőoktatás közötti átmenetet is segíti, hiszen meghatározza a továbbtanulási lehetőségeket. Az oktatási törvény határozza meg az alapelveket, de a vizsga részletes szabályait miniszteri vagy kormányhatározat tartalmazza. Ez a rugalmasabb megközelítés lehetővé teszi, hogy gyorsan reagáljanak a változó igényekre, anélkül, hogy azonnal törvényt kellene módosítani.

Az első érettségi vizsgaszabályzat maga az "Entwurf" volt, amelynek bevezetésére a tanügyi kormányzat két évet adott, és nem önállóan jelent meg, hanem a rendelet egy fejezeteként. Ez volt a valójában érvényes vizsgaszabályzat.

Az akkor mindössze tizenkét pont az állami „beavatkozás” jele volt. Az „érettségi vizsgálat” közvetlen és közvetett szerepe a közoktatást a kimenet, a felsőoktatást a bemenet felől szabályozta. Az érettségi vizsgát a középiskolai tanulmányok lezárásánál többre, magasabbra értékelte: a felsőoktatási tanulmányokra való alkalmasság mérésének tekintette, s mint ilyet, nem tette kötelezővé, hanem a vizsgára jelentkezést kötötte feltételhez: a középiskola utolsó évfolyamának eredményes befejezéséhez. Az Entwurf máig meghatározó érvényű az érettségi vizsga alapjait tekintve.

A szabályzat rendelkezett: a vizsga megszervezéséről (a jelentkezés feltételeiről és lehetséges időpontjáról, a lebonyolítás módjáról és felelőseiről) a vizsga tantárgyairól és a vizsga részeiről, a vizsga fajtáiról. Az iskolák számára a vizsgáztatási jog elnyerését szigorú feltételhez kötötték. Ez biztosította a vizsga érvényességét és jelezte a tanügyigazgatásban történt változásokat (mert központi helyeket szabott meg azoknak a tanulóknak, akik a

vizsgajoggal nem rendelkező iskolákban fejezték be tanulmányaikat), másfelől az állam ellenőrző szerepének erősödését is kifejezte.

Az írásbeli és szóbeli vizsgálatok bevezetésük óta szinte változatlan formában jelen vannak a magyar oktatási rendszerben. A tantárgyak szempontjából is gyakorlatilag ugyanazok maradtak egészen napjainkig. A vizsgázónak szükség volt az "anyai vagy oktatási nyelv" tantárgyból történő vizsgára, amelyre három óra állt rendelkezésre. Emellett kötelező volt vizsgázni két idegen nyelvből, történelemből, földrajzból és természettudományból. Utóbbi esetében - amíg a fokozatosság elvének megfelelően önálló vizsgatárggyá válik - a mennyiség tan ismeretanyagát is tartalmaznia kellett. A hittanvizsga szintén kötelező volt, azonban a nem katolikus vallású diákok esetében lehetőség volt a saját egyházuk által meghatározott "vizsgálódás" eredményének bemutatására.

Az Entwurf, napjaink szóhasználatában, nemcsak szigorúan szabályozta a kibocsátott bizonyítványok tudástartalmát, amikor meghatározta a követelményeket, hanem gyakorlatilag a vizsgaközpontok elődjét is létrehozta, amikor kijelölte a vizsgázási jogokkal nem rendelkező iskolák számára a központi vizsgahelyeket.

Az Entwurf volt az első olyan tanügyi szabályozás, amely - miközben a tanszabadság biztosítását hangsúlyozta - lehetővé tette az állami beavatkozás lehetőségeit, ezáltal nyitva hagyva az iskolai élet széleskörű állami szabályozásának útját. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy az Entwurf teremtette meg azt az iskolarendszert, amelyre jogosan lehetünk ma is büszkék, és amelynek pozitív hatásai még mindig érezhetőek.

Az érettségi vizsgaszabályzatok –mivel az oktatási törvényeknél alacsonyabb rendű jogszabályok – rugalmasabban változtak a törvényeknél, melyhez egyébként kapcsolódtak. Az 1883. évi középiskolai törvény elfogadása előtt az Entwurfra alapozva, gyakorlatilag az abban foglaltakat megerősítve jelent meg a reáliskolák érettségi vizsgáinak szabályozása. A rendelet pontosította –mondhatni szigorította- az irányadó intézkedést. Az első szabályozás 12 pontja helyett 35 § foglalta össze a vizsga tartalmi és formai követelményeit (Tóttösyné,2005).

1.4 Az érettségi vizsga 1883-1934 között

A kiegyezést követően az első középiskolai törvényhez kapcsolódott az első önálló és mindkét iskolatípusra kiterjedő hatású „Érettségi vizsgálati utasítás”, melyet 1884-ben, az

1883.évi XXX. T.cz. 22.§-a alapján adott ki a vallás-és közoktatási miniszter 1884./10288.sz. alatt (Töttösyné,2005).

A vizsgaszabályzat mindössze 33 §-ban szabályozta az érettségit. Eltérően elődjétől, a vizsgára történő jelentkezést nem évszakra vonatkozóan határozza meg, hanem naphoz kötötte. A szabályzat az érettségi vizsgálatához kapcsolódó teljes ügymenetet rögzítette, valamint a vizsga szerkezetén és formáján túl a tartalmat és a minősítés követelményeit is meghatározta. Az állami jelenlét súlyát érzékelteti a vizsgabizottság személyi összetétele, valamint a vizsga tannyelve.

A vizsgakövetelmények különbséget tettek a két alapvetően eltérő iskolatípus között. Így a gymnasiumokban öt: értekezés magyar nyelven, fordítás magyarból németre, fordítás magyarból latinra, görögből magyarra, valamint algebrai és geometriai feladatok megfejtése, a reáliskolákban négy írásbeli tantárgyat írtak elő.

Szóbeli vizsgára csak az volt bocsátható, aki legalább elégséges osztályzatot ért el valamennyi írásbeli tárgyból. Mindkét iskolatípusban öt tantárgyból volt szóbeli vizsga, a gimnáziumban latinból, a reáliskolában németből, a többi négy tantárgy megegyezett: magyar nyelv és irodalom, Magyarország története, matematika (=algebra és geometria), valamint fizika. Az érettségi vizsga eredményét az írásbeli és a szóbeli vizsgán szerzett minősítések összesítése adta.

A két iskolatípus közti különbség az érettségi vizsga tárgyaiban és tartalmában mutatkozott, az érettségi súlyát és értékét az azonos vizsgaszerkezet és értékelés biztosította. A vizsgatárgyak közötti tanulói választás lehetősége ismeretlen volt. Az iratok őrzése az iskola feladata volt, az őrzés ideje három esztendő. Az érettségi vizsgáért és a bizonyítvány kiállításáért a tanuló köteles volt fizetni: a vizsgáztatásért forintban, a bizonyítvány kiállításáért és magáért a nyomtatványért bélyegilletékben.

1851 és 1883 között új szerepkörében jelentkezett a középfokú oktatás: a lányok képzésében. Társadalmi kényszer tette szükségessé a leányközépiskolák megszervezését. A lányok érettségi vizsgáinak tényleges szabályozása összefonódott egyetemi képzésük engedélyezésével.

1905-ben új Érettségi vizsgaszabályzatot adott ki Lukács György vallás-és közoktatásügyi miniszter. Ennek szükségességét egyfelől a felgyülemlett tapasztalatok alapján javasolt módosítások indokolták, másfelől az 1890-ben és 1895-ben módosított középiskolai törvényhez való igazodás. Ez volt az első érdembeli jele a tanulói választás megjelenésének. Az új szabályzat mennyiségileg is bővült. A korábbi 33 § helyett 40 § szabta

meg a feladatokat és követelményeket, s a mintanyomtatványok számának növekedésével együtt jelentek meg a „bizonyítvány-szövegek és kimutatások”.

Változatlan maradt a vizsga szerkezete (írásbeli és szóbeli), de változott az írásbeli vizsgák száma, valamint a szóbeli vizsga tantárgyköre. Az írásbeli vizsgák száma mind a gimnáziumban, mind a reáliskolákban háromra csökkent. Mindkét iskolatípusban a magyar nyelv volt az érettségi vizsga nyelve. A korábbi gyakorlathoz viszonyítva tartalmi különbséget jelentett a nyelv-kérdés. Ez egyfelől az idegen nyelv kiválasztására vonatkozott, másfelől a nem magyar anyanyelvű fenntartók iskoláiban a tannyelv is kötelező írásbeli és szóbeli vizsgatárgynak minősült. A kötelező idegen nyelv gimnáziumban a latin, reáliskolában a német. A görög nyelv és irodalom tantárgy fakultatívvá tételével összhangban változott annak az érettségi vizsgán elismert súlya. Újszerűnek mondható, hogy a reáliskolákban azok a tanulók is tehettek görög nyelvből és irodalomból vizsgát, akik a valamennyi felsőoktatási intézményben való továbbtanuláshoz szükséges bizonyítványt akarták megszerezni. Ez a rendelkezés nemcsak a választási lehetőséget bővítette, hanem szociális szempontból is komoly jelentőséggel bírt. A szóbeli vizsgatárgyak -a fenti kivételtől eltekintve- mindkét iskolatípusban megegyeztek: öt-öt tantárgy: magyar nyelv és irodalom, latin, illetve német nyelv és irodalom, Magyarország története, matematika és fizika. A vizsgafajták nem szaporodtak, de a vizsga letételének, ismétlésének, javításának, pótlásának, kiegészítésének feltételei szigorodtak, s a vizsga megismételhetetlenségének feltételeiről is született határozat.

A magyar közoktatás folyamatos korszerűsítésének szemléletes példája a lányok érettségi bizonyítványaiba kerülő záradék mintaszövege. Ennek megfelelően a lányok érettségi vizsgája -ugyan a fiúk érettségi vizsgájával egyenértékű volt, ám továbbtanulásuk – legalább is számbeli arányuk vonatkozásában más képet mutatott, miszerint „A vallás –és közoktatásügyi miniszter azonban felhatalmazást nyer arra, hogy a leányoknak egyes egyetemi karokra, illetőleg főiskolákra való felvételét rendeleti úton korlátozhassa. (Töttösy,2005).

1.5 Az érettségi 1934-1945 között

1933-ban elkezdődött az új középiskolai törvény előkészítése. A módosítás kapcsán vita alakult ki. A korszerűsítés mellett következetesen kiálló miniszter, Hóman Bálint keresztülvitte az új törvény elfogadását. Az országgyűlés 1934. május 29-én fogadta el a középiskolákról szóló XI. törvénycikket, ami szakmai körökben az „egységes” jelzőt kapta.

A korszerűsítés átfogta a középiskola egészét. A mindössze 43 § egységesítette a középiskolák típusait, rendezte és ugyancsak egységesítette a fenntartói jogköröket, továbbá, szabályozta a tantervet, s ezen keresztül a korszerű nemzetnevelés alapjait is meghatározta.

A törvény szabályozó jellege meglehetősen sajátos képet mutatott. A helyi tanterv engedélyezésével a tartalmi munka erőteljesebb állami ellenőrzése mellett a tanári alkotómunka, a tanítás szabadsága jelent meg a kötelező jellegű országos tanterv mellett. A legélénkebb vitákat két kérdéskör váltotta ki: az egyik az idegen nyelvek tanítása, a másik az érettségi korszerűsítése.

Az érettségi vizsgákról is átfogóan rendelkezett a törvény, és a korábbiakhoz hasonlóan a vizsgaszabályozás e szinten ismét keretjellegű maradt. Noha a vizsgaszabályzat kibocsátása továbbra is a miniszter rendeletalkotási jogkörébe tartozott, az állami jelenlét erősödését erőteljesen jelezte, hogy csak „előzetes államfői jóváhagyással”.

Az érettségi vizsga körül kibontakozó újabb és éles szakmai vita azonban más irányt vett a korábbiakhoz képest. A vitázók nem az érettségi vizsgák eltörlését, hanem gyökeres változtatását, korszerűsítését sürgették (Zibolen, 1962).

Az érettségi vizsga teljes megújítását szorgalmazók szerint független vizsgabizottságra, standardizált vizsgakérdésekre, csökkentett tananyagra és ehhez szabott tankönyvek bevezetésére van szükség. A tanárok módszertani megújulását értelemszerűen veszi természetes követelménynek. Ugyanis a korszerűsítés egyik indokaként hozták fel, hogy a „középiskolák tanulói a reprodukció fokán állnak”, valamint hiányolták a gimnáziumi és a „szakiskolai” érettségi közti különbségtételt. Az érettségi reformját szorgalmazva tartották szükségesnek a gimnáziumi érettségit továbbtanulásra jogosító elővizsga bizonyítványnak = a középiskolát lezáró végbizonyítványnak megfelelően módosítani, a szakiskola érettségijét pedig olyan záróvizsgának alakítani, amely képesítést nyújt, azaz bizonyítványa oklevél jellegű.

A javaslat tartalmazza a vizsgadíjak megállapítását és a tanárok javadalmazását is. Megállapítja, hogy ezek a vizsgadíjak jelentik a tanárok egyetlen mellékjövedelmét. A reformtól azonban elvárható, hogy ez a mellékjövedelem ne összeköttetés alapján legyen megszerezhető a független vizsgabizottságok létrehozásakor. Az angol és svéd mintákat emlegető javaslat azonban eredménytelen maradt.

Az érettségi vizsgaszabályzat 1934-44 között csupán olyan módosításokat tartalmazott, amely egyfelől nyomon követte a két bécsi döntést, a Jugoszlávia felbomlás utáni területgyarapodást, valamint alkalmazkodott a háborús helyzethez (aminek ez esetben anyagi kihatása volt).

Az érettségi szabályzat az 1934-es középiskolai törvény élő idegen nyelv tanítására vonatkozó rendelkezésével összhangban a nemzetiség lakta területeken kötelező érettségi tárgyként határozhatta meg a kisebbségek anyanyelvét⁴.

Az érettségi szabályzatot nem érintő, de a vizsga funkcionális szerepét korlátozó intézkedés született 1940. december 31-én a XXXIX. törvénnyel „az egyetemi és főiskolai hallgatók felvételének szabályozása” tárgyában. Az érettségi vizsgaszabályzat azonban szilárd szerkezetével, a hibák ellenére, elfogadható folytonosságot biztosító tartalmi vonatkozásaival a gyakorlatban többszöri módosítás árán ugyan, de 1951-ig maradt érvényben (Zibolen,1962).

1.6 Az érettségi 1945-1961 között

Az érettségi vizsga szabályozása ebben időszakban két jól elkülöníthető szempont mentén alakult.

1945-48 között a miniszteri rendeletek az ideiglenesség jegyében születtek és a vizsga lebonyolítására, a vizsgadíjak megállapításár., illetve az ú.n. különbözeti vizsgák letételére vonatkoztak. Ez utóbbi ilyen módon a tartalmi szabályozást fogalmát is kimerítette A tartalmi szabályozás körébe sorolható a szakérettségi rendszerének kialakítása. Az oktatásügyi miniszter 1948. szeptember 17-én rendeli el a szakérettségre előkészítő tanfolyamok megszervezését (Töttösyné,2005).

A szakérettségi vizsgaszabályzata 1949. július 1-jén lépett életbe. A szakérettségre 1951. november 1-jéig egy év alatt lehetett és kellett felkészülni, november 2-tól minisztertanácsi hozzájárulással a képzési idő két évre változott. Az első év esti tagozatként, a második bentlakásos tanfolyamként működött. A kiválasztott munkás- és parasztfiataloknak a képzési idő alatt abból a két tantárgyból kellett az érettségre felkészülni, amely a kiválasztott felsőoktatási intézményben alapozta meg az eredményes tanulást. Ez a képzési forma 1955-ig működött (Töttösyné,2005).

Az érettségi vizsga tartalmi szabályozása a kiépülő diktatúra függvényévé vált, szorosan követnie kellett a tantervi változásokat, a vizsgaszervezések pedig összefüggésben voltak a tanügyigazgatás ugyancsak folyamatos változtatásaival. A vizsga szerkezete az

⁴Az 1934. évi XI. tc. Az egységes középiskola létrehozásáról. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93400011.TV&searchUrl=/ezer-ev-> 2024. 04. 20-i letöltés

írásbeli és a szóbeli, a kötelező tantárgyak rendszere azonban –a vallásoktatás kivételével, valamint az idegen nyelvre vonatkozó korlátozástól eltekintve- változatlan maradt.

A tartalmi változásokat sok esetben valóban a megváltozott körülmények indokolták, miként korábban is, ám gyakran „alulról induló tanári kezdeményezésre” hagyatkozott a hatalom. Ilyen típusú módosítás- kérés jelent meg a magyar érettségire vonatkozóan a Köznevelés 1949/7. számában.

1949-1961 között minisztertanácsi és miniszteri rendeletekkel jöttek létre új iskolatípusok, s ezek valahányszor megalakultak, az érettségi vizsgák szabályai annyiszor ennek megfelelően mozdultak.

A tartalmi szabályozás 1950 szeptemberétől, az új gimnáziumi tanterv életbe lépésétől természetesen hatott az érettségi vizsga tartalmi részére is. A hangsúly –a rendszerből következő- „a marxista-leninista világnézet érvényesítésére, a reakciós idealista szemlélet, valamint a polgári nacionalista és kozmopolita nézetek megváltoztatására” került-az állami érdekek megfelelően.

1951. évi 14. sz. törvényerejű rendelet az általános gimnáziumok működését, oktató-nevelőmunkáját szabályozta, s formájában erősen emlékeztetett az 1934.évi XI. törvénycikkre. A rendelet 11. és 12.§-a az érettségire vonatkozott, a vizsga szabályainak kidolgozása továbbra is miniszteri hatáskörben maradt.

Az érettségi vizsga funkcionális változását az 1952-ben bevezetett egyetemi felvételi vizsga eredményezte. A vizsga már nem a felsőoktatási intézményben való tanulásra, hanem felvételi vizsgára történő jelentkezésre jogosított (a vízum-típus útlevél-típusra devalválódott). Ez azonban épp politikai és nem tartalmi vonatkozásai miatt magát a tanulás-tanítás folyamatát nem befolyásolta negatív irányba. A felvételizőnek ugyanis fokozottan érdekében állt a kimagasló teljesítmény nyújtása, s ezzel az érettségi vizsga eredménye csak javuló tendenciát mutatott. Az érettségi vizsgák tartalmi szabályozását szolgálták a központilag meghatározott tételsorok, melyet a szakminisztérium bocsátott ki.

1.7 Az érettségi 1961-1990 között

A magyar oktatást a fenti időszakban két nagy törvény (1961 és 1985), valamint a hozzájuk kapcsolódó rendeletek sora határozta meg. Az oktatás átalakítása azonban összefüggő folyamatot képez mindmáig.

A nagy és folyamatos változás egyik állomása az 1961. október 12-én elfogadott 3. sz. törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről. Ez a törvény a maga mindössze 35.§-ával első pillanatban a könnyedséget, a tanítás és a tanulás szabadságának meglétét sugallja. A látszattal ellentétben azonban arról volt szó, hogy a törvényalkotó hatalmas, mondhatni korlátlan szabadságot biztosított a végrehajtó hatalomnak. Ily módon az ötvenes években kialakult és „kézi vezérlésnek” nevezett hatalomgyakorlás annak ellenére megmaradt, hogy új tantervek és új érettségi vizsgarendszer kidolgozására került sor, amely a korábbi időszakhoz képest pozitív irányú változást jelentett.

A változás az érettségi vizsga szerkezeti, tartalmi és módszer béli kérdésköreit egyaránt érintette. A változás egyik kísérő eleme a bevezetés fokozatossága volt. A vizsga szabályozásában átmenetet jelentett a 117/1962. (M.K.6.) M.M. számú utasítás. Ennek időszerűségét jól érzékelteti, hogy pl. történelemből még mindig az 1957/58 óta használatos tételsorok voltak használatban, melyekben érdembeli változást csupán helyenként egy-egy helytörténeti vonatkozású tétel hozott.

Az érettségi reformját meglehetősen nagy vita előzte meg. Megoldandó problémaként jelentkezett a fakultáció kérdése, szabályozásra szorult a kötelező, a kötelezően választható és a szabadon választható tárgyak köre. Szerkezeti változást jelentett az írásbeli és szóbeli, illetve a csak szóbeli vizsgatárgyak meghatározása. Megoldást igényelt a szakközépiskolákban az általános műveltséget adó tárgyak körének kijelölése és összekapcsolása a szakmai tantárgyak vizsgatantárgyaival. Ugyancsak a tartalmi szabályozást érinti a tantervi és az érettségi vizsga anyagának a korábbinál jobb összehangolása.

A folyamatos változtatásokra jellemző, hogy a 117/ 1962. (M.K. 6) M.M. számú utasítást egy év múlva követte egy átgondoltabb, kidolgozottabb változat. Az oktatási törvény követelményeihez igazodva jelentette meg a Gimnáziumi érettségi vizsgaszabályzatot a művelődésügyi miniszter a 186/1963 (M.K. 24) M.M. számú utasításával.

Az esti és levelező tagozatra vonatkozó szabályok tartalmazták a vizsga célját, a vizsgára bocsátás feltételeit, az érettségi vizsga tárgyait és részeit, a vizsga helyét, idejét, a vizsgára jelentkezés szabályait, valamint a jelentkezők „számbavételét”.

A tantárgyakat összhangban a tantervvel most nem gimnázium és reáliskola, hanem általános irányú és szakosított tantervű típusok szerint bontja két részre a jogalkotó. Így a tantárgyakat három csoportba osztották: kötelező, kötelezően választható és választható. Hagyományosan kötelező: a magyar nyelv és irodalom, történelem és matematika; választhatóan kötelező egy tantárgy: az orosz nyelv, második idegen nyelv, biológia fizika, kémia tantárgyak közül; szabadon választható minden más tárgy a felsorolt kötelezőkön kívül.

A vizsgatárgyak között vannak a hagyományosan írásbeli és szóbeli, illetve a csak szóbeli tantárgyak. A szabályzat kétséget kizáróan jellegzetes vonása a 45.§, mely szerint a vizsga nem nyilvános, de „hivatalból résztvehetnek rajta az iskola nem vizsgáztató tanárai, a párt megbízottja, az állami és tanácsai szervek illetékes tagjai (Töttösyné,2005).

Noha a 3/1968.(V. 26.) MM rendelet újra szabályozza a felsőoktatási intézménybe történő felvételt, s enyhített a korábbi gyakorlaton, az alapelvek mit sem változtak.

1975-ben az írásbeli tantárgyak vizsganapjait napra, a szóbeliét 15 napos határidővel szabta meg a 105/1975 (M.K.2.) OM rendelet, egyben az ötjegyű értékelést hozta vissza a háromfokozatú (Dicsérettel megfelelt, Megfelelt, Nem felelt meg) minősítés helyett. Ugyancsak módosította a vizsgán jelen lévő személyek számát.

Az érettségi vizsgaszabályzatok jelzik, hogy milyen esetben szükséges társelnök az érettségi vizsgákon: az egyházi iskolákban az állami jelenlét, a szakközépiskolákban a szakma jelenléte indokolja a „társelnöki” megbízatást.

1978-ban újabb nagy reform bontakozott ki, amely a tantárgyak fakultációs lehetőségeit állította az oktatás további modernizálásának középpontjába. Ugyanakkor az érettségi vizsga kötelező tantárgyai közül „eltűnt” a történelem, ami általános és szokatlanul erős hangú felháborodást eredményezett. 1979-ben egyértelműen derült ki, hogy visszaállítása szükségszerű. A legnagyobb sérelem orvosoltatott: a történelem tantárgy ismét kötelező vizsgatárgy lett.

1982-ben a közös érettségi-felvételi vizsga hozott újabb és jelentős változást. A két értékelési rendszer, az eltérő pontozási útmutató komoly lépés volt a korábbi felvételi eltörlésére vagy lassú elhalálózására, az érettségi korszerűsítésének irányába.

Az érettségi vizsga öt kötelező tantárgya között kötelezően kellett azonban választani egy idegen nyelvet.

Az újabb oktatási törvényt -egy esztendővel megvitatása után- az országgyűlés 1985. május 19-én fogadta el. 1961-ben „marxista-leninista”, 1985-ben „szocialista-humanista”, majd 1990-ben történt módosítása „demokratikus-humanista” szellemű nevelést és oktatást kíván meg. A korábbiakhoz képest igen vaskos törvény közel 30 oldala már alig-alig tartalmazza a korábbi jellegzetes pártállami retorika szokásos fordulatait.

Az érettségi társadalmi értéke a nyolcvanas évek kezdetétől csökkent. E folyamat visszafordítása rendkívül fontos és szükséges voltát mindenki elismerte. A változás azonban még várni kellett.

1.8 Érettségi és reform a rendszerváltást után

Az 1990 tavaszán, a rendszerváltást közvetlenül megelőző időszakban került sor az 1985. évi oktatási törvény módosítására, amely azonban az érettségi „útlevél” típusán nem változtatott.

Az 1993. szeptember 1-jén életbe lépett új közoktatási törvénnyel az érettségi társadalmi és szakmai elismertetése pozitív irányba mozdult, de ez a módosítás gyakorlatilag csak félmegoldást eredményezett. Az érettségi vizsga ugyanis már jogosított továbbtanulásra, bár a felsőoktatási intézmény a felvételt további követelményekhez kötni.

Az új törvényhez alkalmazkodó érettségi vizsgaszabályzat csak 1995-ben jelent meg. Szerkezete a régi, klasszikus értékekre alapoz, bővülése a kor követelményeivel van összhangban.

A szabályozás átfogja a vizsga egészét. Legfontosabb eleme a vizsga tananyagát kijelölő útmutató, melynek szerkezeti elemei változatlanok ugyan, a tartalom azonban már jelentősen eltér a korábbiakhoz képest.

Az 1993-ban kiadott és 1996-ban módosított középiskolai törvényhez kapcsolódva jelent meg 1997-ben a 100/1997.(VI. 13.) sz. kormányrendelettel az érettségi vizsgaszabályzat., amely hatalmas társadalmi és szakmai vita során módosítva a 277/1999.(XII.22.), a 16/2000.(II.11.): és a 78/2002.(IV. 13.) további kormányrendeletekkel kialakította a 2005-ben bevezetésre kerülő új, kétszintű érettségi vizsgarendszert. Régi elképzelések (mint a két szint, a vizsgabizottság), a túlzott tartalmi és különösen formai központosítás, liberális gondolatok, a tananyag megengedhetetlen rövidítése kelnek életre ekkor.

Az új, 2005-ben bevezetésre kerülő kétszintű érettségi vizsga minden jó alapgondolata ellenére számos és jelentős kidolgozatlan vonásával sem a tanuló, sem a középiskola, sem a felsőoktatási intézmény javát nem szolgálhatja. Az érettségi vizsgarendszer színtézése a száz esztendővel ezelőtti vitákra emlékeztet, mert magában hordja potenciálisan mindazt a veszélyt, amelyre akkor figyelmeztettek, s melyek elvetésre elkerültek. Az iskolaszervezet módosítása nem az eötvösi kilenc évfolyam irányába mozdul, hanem az anyagi korlátozás folyamatosan növekvő szorításában rosszabb, mint az elmúlt időszakok bármelyikében volt.

A tartalmi szabályozás olyan új problémákat hozott felszínre, melyek súlyosabbak minden korábbinál. Ezek részletes elemző értékelése világíthat rá az oktatásügy tényleges és

ötven esztendőnél is régebben kialakult, azóta hol jól érzékelhető, hol lappangva meghúzódó alapkérdésére.

1.9 A 2005-ben bevezetett kétszintű érettségi vizsgarendszer főbb jellemzői

A Nemzeti Alaptanterv 1995-ös bevezetése után kezdtek el dolgozni a kétszintű érettségi koncepcióján, mely hosszú idő óta a legjelentősebb változás volt, mivel ezzel újból eltörölték az egyetemi felvételit, és az érettségit állították helyébe, mely döntést azóta is szakmai viták öveznek. Az 1993-ban kiadott és 1996-ban módosított középiskolai törvényhez kapcsolódva jelent meg 1997-ben a 100/1997. (VI. 13.) sz. Kormányrendelettel az érettségi vizsgaszabályzat, mely társadalmi és szakmai viták sorát követően kialakította a 2005-ben bevezetett új, kétszintű érettségi – közép- és emelt szintű – vizsgarendszert. Az emelt szinten való vizsgáztatást és az elnöki névjegyzékre kerülést külön képzés elvégzéséhez kötötték; az előbbit később eltörölték. Az érettségi vizsga tervezése és kivitelezése az OKÉV (Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont), majd az OH (Oktatási Hivatal) feladatkörébe került.

Az érettségi hazánkban állami vizsga, az érettségi bizonyítvány pedig közokirat. Az érettségi bizonyítvány érettségi végzettséget tanúsít, és a jogszabályban meghatározottak szerint felsőoktatási intézménybe való felvételre, szakképzésbe való bekapcsolódásra, valamint munkakör betöltésére jogosít. A szakmai érettségi a szakképzésre vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerinti munkakör betöltésére képesít. A 2005-ben bevezetett kétszintű érettségi rendszer által a vizsga minden tekintetben egységes lett az akkori gimnáziumok és a szakközépiskolák tanulói, illetve a felnőttoktatásban részt vevők számára is.

A vizsga tehát a közoktatási törvény által legitimált módon nem kínál eltérő követelményeket a középfokú képzés szerkezeti és fenntartói variációi számára. Mindez azt jelentette, hogy a négy-, a hat- és a nyolc évfolyamos képzést folytató gimnázium, a kéttannyelvű gimnázium, a szakközépiskola, a nemzetiségi oktatás és a felnőttképzés középiskolái számára egyaránt azonos vizsgaszabályzat és azonos szerkezetű, illetve értékelési rendszerű vizsga lépett életbe, a kéttannyelvű iskolák és a nemzetiségi képzésben részt vevő diákok számára érvényes tartalmi eltérésekkel. A vizsgakövetelmények tehát nem érvényesítik a vizsgát megelőző képzés tantervi különbségeit, a differenciálás individuális

szinten, a vizsgázó döntésének szintjén érvényesülhet: a vizsgaszintek és a kötelező vizsgatárgyakon kívüli tantárgy(ak) megválasztásában.

2005-ben Magyarországon megszűnt a felsőoktatási felvételi vizsga, szerepét a kétszintű érettségi vizsga vette át. Az új érettségi vizsgarendszer bevezetésének főbb célja, hogy az egymás után következő korosztályok számára elérhető legyen a középiskolai érettségi, majd ennek következtében a felsőoktatás. Fontos, hogy a középiskolákban reálisan elsajátítható készségek és megszerezhető ismeretek határozzák meg a vizsgakövetelményeket mind az érettségi, mind a felsőoktatásba való bejutás tekintetében, valamint cél, hogy az iskolai oktatás a követelményekben a lexikális ismeretek mindenhatósága felől fokozatosan és jelentős mértékben mozduljon el a képességfejlesztés felé.

Ez a változás végre megteremtette a lehetőségét annak, hogy a diákoknak a sikeres továbbtanuláshoz elegendő legyen a középiskolai követelmények megfelelő elsajátítása. A kétszintű érettségi több szabadságot biztosít a továbbtanulni szándékozók számára, mert maguk dönthetik el, hogyan gyűjtik össze a számukra szükséges pontszámokat. Több lehetőséget ad magának a közoktatásnak is azzal, hogy a közoktatás határozza meg a vizsgakövetelményeket, és a középiskoláknak nem kell az egyre keményebb felvételi vizsgákat követelő főiskolákhoz, egyetemekhez igazodniuk.

1.9.1 Az érettségi vizsga fajtái

- rendes érettségi vizsga
- előrehozott érettségi vizsga
- színtemelő érettségi vizsga
- kiegészítő érettségi vizsga
- ismétlő érettségi vizsgán
- pótló érettségi vizsga
- javító érettségi vizsga

1.9.2 A középszintű érettségi vizsga

A középszintű érettségi vizsga során a vizsgázók saját iskolájukban oldják meg az írásbeli feladatokat minden vizsgatárgyból az előre kijelölt napokon, majd ugyanott az iskola tanáraiból, és egy, az iskolában nem tanító elnökből álló érettségi vizsgabizottság előtt tesznek

szóbeli vizsgát. Szinte minden tantárgyból van írásbeli és szóbeli vizsga is. Az írásbeli feladatlap és az értékelési útmutató az összes tárgyból központilag készül, a javítás és az értékelés azonban az iskola feladata. A szóbeli feladatokat az érettségi vizsgatárgy – országosan egységes - részletes követelményei szerint állapítják meg, a konkrét tételeket azonban az iskola tanárai helyben állítják össze, értékelésüket, pontozásukat a részletes követelményekben megadott szempontok alapján maguk végzik.

1.9.3 Az emelt szintű érettségi vizsga

Az emelt szintű vizsga jelentősen eltér a korábbi érettségi vizsgától. Mindez abból adódik, hogy az emelt szintű vizsga „külső” vizsga, azaz a vizsgáztatás elszakad a felkészítő iskolától és tanáraitól. Az írásbeli dolgozatokat nem a tanuló iskolájában javítják és értékelik, hanem ezt olyan független értékelők végzik, akik a tanulót nem ismerik. Az emelt szintű írásbeliket az Oktatási Hivatal által kijelölt helyszíneken írják tantárgyanként, a középszintű írásbelivel azonos időpontban.

Az emelt szintű érettségi vizsga, mind tananyagában, mind követelményeiben magasabbra teszi a mércét, mint a középszintű érettségi. Mivel az érettségi vizsga eredménye alapján rangsorolják a vizsgázókat az egyetemi/főiskolai felvételi során, az érettséginek olyannak kell lennie, hogy különbséget tudjon tenni a vizsgázók felkészültsége között. A két szint ennek lehetőségét biztosítja. Ebből viszont az következik, hogy az emelt szintű vizsga célja az, hogy a legjobbak között tudjon különbséget tenni, ezért ezt csak a legjobbaknak, a legfelkészültebbeknek célszerű választaniuk.

Az emelt szintű vizsgának a többletpontok megszerzésében van fontos szerepe, hiszen a középszintű vizsga sok helyen elegendő a felsőfokú továbbtanuláshoz, továbbá a felvételi pontszámítás azonos emelt és középszinten. Az emelt szintet csak az általa megszerezhető plusz 50 pont jutalmazza. Ha a felvételi pontrendszert tekintjük, kimutatható, hogy csak annak érdemes emelt szintű érettségi vizsgát tenni, aki nagyon nagy valószínűséggel az emelt felvételi szintű vizsgán 50% fölötti teljesítményt tud elérni. Ellenkező esetben nagy az alacsony felvételi pontszám kockázata (Felvi.hu, 2024).

1.10 A 2020-as Nemzeti alaptanterv

A 2024-es tavaszi érettségi időszak az első, amikor a diákok a megújult követelmények alapján vizsgáznak, ebben a vizsgaidőszakban befejezi a középiskolát az az évfolyam, aki 2020-ban az új Nemzeti alaptanterv alapján kezdte meg tanulmányait. A Kormány rendeletet adott ki (5/2020. (I. 31.)) a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, illetve a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról.

1.10.1 Magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga

A magyar nyelv és irodalom érettségi az eddigiekhez hasonlóan két részből áll, kitöltésére összesen 240 perc áll a diákok rendelkezésére középszinten és emelt szinten egyaránt.

Középszinten az I. feladatlap kitöltésére 90 perc áll rendelkezésre, ehhez az érettségizők nyomtatott helyesírási szótárt igen, szöveggyűjteményt nem használhatnak. A vizsgalap egy szövegértési-nyelvi feladatsorból, és egy irodalmi feladatlapból áll. A korábbi években megszokott rövid gyakorlati szöveg megírása a 2024-es érettségin már nem szerepel a feladatok között. Az irodalmi feladatlap kérdései nemcsak műcímekre, műfajokra, költőkre és írókra vonatkozhatnak, hanem a kötelezően megtanult memoriterekre is. A II. vizsgarészben korábban három fajta szövegalkotás közül lehetett választani: érvelés, egy mű értelmezése, vagy egy összehasonlító elemzés. 2024-től a II. vizsgarész egy műértő- elemző szövegalkotás, ami középszinten egy irodalmi mű értelmezését, vagy egy téma kifejtő esszé megírását takarja, ezek közül a vizsgázó szabadon választhat. A feladat megoldására a középszinten vizsgázóknak 150 perc áll rendelkezésére. Ennél a vizsgarésznél szabadon használható irodalmi szöveggyűjtemény is, amit az iskola biztosít a diákok számára.

„Emelt szinten a teljes vizsgafeladat megoldására 240 perc áll a diákok rendelkezésére, amit szabadon oszthatnak be. Míg az I. feladatrész a középszinthez hasonló feladatokból áll, a II. feladatrész egy adott mű több szempontú elemzését, vagy két mű több szempont szerinti összehasonlítását jelenti, emellett egy érvelő vagy véleménykifejtő szöveget is meg kell alkotniuk a vizsgázóknak. A magyarérettségivel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a helyesírási hibákért, valamint a csúnya írásképtől pontlevonás jár.”⁵

⁵Érettségi vizsgakövetelmények.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/magy_nyelv_es_irod_2024_e.pdf 2024. 04. 20-i letöltés

1.10.2 Történelem érettségi

A történelem érettségi a magyarhoz képest keveset változott, a korábbi évekhez hasonlóan mind közép-, mind pedig emelt szinten két részből épül fel.

Középszinten az I. vizsgarészben egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása vár a vizsgázókra, míg a II. vizsgarészben egy 100-130 szavas, rövid szöveg és egy 210-260 szavas hosszú szöveg megalkotása a feladat. A teljes vizsgára 180 perc áll a diákok rendelkezésére.

A feladatsor két rövid, egyetemes történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos) és két hosszú, magyar történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos) tartalmaz. A vizsgázónak a négy feladtból kettőt kell választania: egyet az egyetemes történelemre vonatkozó két feladat közül, és egyet a magyar történelemre vonatkozó két feladat közül. Arra azonban figyelni kell, hogy a két választott feladat a két különböző korszakhoz tartozó témáról szóljon.

Emelt szinten a teljes vizsgára 240 perc áll rendelkezésre. Az I. feladatrészben a középszinthez hasonlóan rövid, egyszerű feladatokat kell megoldani 100 perc alatt. A II. feladatrészben hat esszéfeladat közül hármat kell választaniuk az emelt szinten vizsgázóknak: egy 110-130 szavas rövid esszét, ami az egyetemes történelemmel foglalkozik, egy 240-290 szavas hosszú esszét, ami a magyar történelemmel foglalkozik, valamint egy 290-340 szavas komplex esszét. Ez utóbbi esetében az ókortól napjainkig bármelyik időszakkal foglalkozhatnak a megadott témákból válogatva.

A középszinten vizsgázók az egész írásbeli vizsgához, míg az emelt szinten vizsgázók a II. feladatrészhez használhatnak kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlaszt. Ezt az iskola nem biztosítja, a vizsgázónak kell magával vinnie.

Bár a vizsga felépítése a régi maradt, a témakörökben itt is voltak változások. A középszintű érettségiben előfordulhat többek között az amerikai függetlenségi háború vagy az Aranybulla, amelyek korábban az emelt szintű témakörök közé tartoztak. Emellett a munkajoggal és pénzügyi ismeretekkel foglalkozó tétel átkerült az állampolgári ismeretek érettségihez. Az emelt szinten érettségizőknek tudniuk kell az előre megadott plusz adatbázisban szereplő személyeket, fogalmakat, időpontokat és eseményeket is (Uniside.hu, 2024).

1.10.3 Matematika érettségi

A matematika érettségi a korábbiakhoz hasonlóan két részből áll. Ennek kitöltésére középszinten 180 perc, míg emelt szinten 240 perc áll rendelkezésre.

A középszintű vizsgán az I. feladatlap kitöltésére 45 percet kapnak a vizsgázók, ezután a feladatlapokat a felügyelő tanár összegyűjti. A vizsgalap 10-12 feladatot tartalmaz, amely az alapfogalmak, definíciók, egyszerű összefüggések ismeretét ellenőrzi. A II. feladatlap megoldására 135 perc áll a diákok rendelkezésére. Az A rész három, egyenként 9-14 pontos feladatból áll, míg a B rész három, egyenként 17 pontos feladatot tartalmaz, amiből a vizsgázóknak kettőt kell megoldania.

Az emelt szintű vizsgán a vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is szabadon választhatja. Az I. részfeladatsor négy feladatból áll, melyekkel a vizsgázó összesen 51 pontot szerezhethet. A II. részfeladatsor öt, egyenként 16 pontértékű feladatból áll, melyekből a vizsgázónak négyet kell kiválasztania és megoldania.

A matematikaérettségit illetően a történelemhez hasonlóan szerkezeti változás nem történt, az új NAT miatt a témakörökben történt változás, közép- és emelt szinten egyaránt. A középszintű matematika érettségibe bekerültek olyan gazdasági számítások, mint a gyűjtőjáradék, a törlesztőrészlet, a megtakarítási, befektetési és hitelfelvételi lehetőségek és azok kockázati tényezőivel kapcsolatos feladatok, valamint a kvartilisek, mint statisztikai fogalom. Az idei évtől a vizsgázóknak behatóbban ismerniük kell a különböző diagramtípusokat, valamint fel kell ismerniük a grafikus manipulációkat is (Uniside.hu,2024).

Az Oktatási Hivatal már korábban közzétette honlapján azokat a mintafeladatokat, amikhez hasonlókat 2024-től kaphatnak majd a vizsgázók. A műveltségi feladatsorban nem csak a memoriterek, a kötelező olvasmányok is előkerülnek.

Azok, akik a 2020-ban bevezetett, módosított Nat szerint kezdték el a középiskolát, és 2024-ben vagy később teszik le a rendes érettségi vizsgákat, de előrehozott vizsgát, illetve azt követően szintemelő, vagy pótló vizsgát akartak tenni; ők az új vizsgakövetelmények szerint érettségiztek 2023 tavaszán és 2023 őszén.

A fenti változtatásokon felül az érettségi pontok felvételiben való beszámítása is átalakul. Eddig egy 67 százalékos középszintű, valamint egy 67 százalékos emelt szintű érettségéért ugyanannyi pont járt a felvételin, az emelt szintű érettségit elsősorban az 50 többletpontért volt érdemes választani. Ez megváltozik: az érettségi pontok számításakor (a

maximális 500 pontból 300-at ez határoz meg) más súllyal veszik figyelembe a közép- és az emelt szintű érettségit.

Például egy 82 százalékos középszintű érettségiért nem 82 pontot kap majd egy felvételiző, hanem csak 55-öt. Egy 82 százalékos emelt szintű érettségi viszont az új rendszerben is 82 pontot ér majd. Ez a változtatás azonban azt is jelenti, hogy egy 100 százalékos középszintű érettségiért maximum 67 felvételi pontot kaphatnak a vizsgázók (Korrepeta.hu,2024)

2. Az előrehozott érettségi vizsgák szerepe, jelentősége intézményünkben

2.1 Az előrehozott érettségi vizsga törvényi háttere, jelentősége, rövid ismertetése

Az előrehozott érettségi vizsgákról Magyarországon a köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény rendelkezik. Ez a törvény tartalmazza az előrehozott érettségi vizsgára vonatkozó általános szabályokat és előírásokat, beleértve a vizsgák lehetőségét, a választható tantárgyak listáját, a vizsgára való jelentkezés feltételeit és az értékelés rendszerét. A törvény részletesen szabályozza az érettségi vizsgák lebonyolítását és azokra vonatkozó követelményeket is.

Az előrehozott érettségi vizsga olyan érettségi vizsga, melyet a tanuló a tanulói jogviszony fennállása alatt, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt egyes érettségi vizsgatárgyból első alkalommal tesz le. A gimnáziumi képzésben a tanulókra vonatkozó szabályok, azaz az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet szerint idegen nyelvekből, informatikából a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, valamint az azt követő vizsgaidőszakokban van lehetőségük a vizsgázóknak előrehozott érettségi vizsgát tenni. Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI.13) Korm. rendelet 9. § (3) a) bekezdése szerint informatikából, mint ilyen elnevezésű vizsgatárgyból utoljára a 2023. október-novemberi vizsgaidőszakban tehető érettségi vizsga.

„2014. január 1-től előrehozott érettségi vizsgát csak idegen nyelvekből és informatikából lehetett tenni.”⁶ A Magyar Közlönyben 2019. november 21-én közzétett - az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló kormányrendelet – módosítása alapján a 2020. évi május-júniusi vizsgaidőszaktól ismét lehetőség nyílik „a középiskolai tanulmányok befejezését megelőző tanévek valamelyikében” lezáruló tantárgyakból előrehozott érettségi vizsgát tenni. Ezzel pedig visszahozva a már említett korábbi, 2014 előtti

⁶ 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700100.KOR. 2024. 04.22-i letöltés>

gyakorlatot. Tehát 2014. és 2020. között kizárólag idegen nyelvből és informatikából lehetett érettségi vizsgát tenni.

Az idegen nyelvek, és az digitális kultúra esetében a tanuló középiskolájának a helyi tantervében kell meghatároznia, hogy az adott vizsgatárgyat hány évfolyamon, heti hány órában tanítja, és ha a tanuló megszerzi a meghatározott évfolyamokon a számára előírt osztályzatokat, a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, vagy az azt követő vizsgaidőszakok valamelyikében az adott idegen nyelv, informatika vizsgatárgyból előrehozott érettségi vizsgát tehet.

Azon tantárgyak esetében, amelyek tanítása a középiskolát lezáró évfolyamon fejeződik be, az előrehozott vizsga letétele továbbra sem lehetséges. Az iskola helyi tantervét tekintve a következő tantárgyakból tehető előrehozott érettségi vizsga: a 10. évfolyamon: idegen nyelv, informatika, földrajz, kémia, fizika, (osztályozó vizsgák szükségesek), a 11. évfolyamon: a 10. évfolyamnál felsoroltak, azzal a különbséggel, hogy azon tantárgyak esetében, amelyek tanítása a 10. évfolyam végén véget ér, már nem kell osztályozó vizsgát tenni. Az előrehozott érettségi vizsga megkezdésének nem feltétele a közösségi szolgálat teljesítése.

A szabályozás lehetővé teszi azt, hogy a középiskolás diák először egy középszintű vizsgaeredményt szerezzen. Ha a vizsgázó sikeres (legalább elégséges) középszintű vizsgaeredményt szerez, lehetősége van arra, hogy egy későbbi vizsgaidőszakban egy szintemelő vizsgával az adott vizsgatárgyból emelt szintű vizsgaeredményt is szerezzen. Ha a tanuló az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt sikeres (legalább elégséges) középszintű vizsgát tett valamely vizsgatárgyból, úgy nincs arra lehetősége, hogy a sikeres vizsgát az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt középszinten megismételje. Ismétlő érettségi vizsgát középszinten az érettségi bizonyítvány megszerzése után tehet majd.

Ha a középiskolás diák előrehozott vizsgaként először egy emelt szintű vizsgaeredményt szerez, akkor az érettségi bizonyítvány megszerzéséig ugyanabból a vizsgatárgyból középszintű vizsgára már nem jelentkezhet. Ha a tanuló az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt sikeres (legalább elégséges) emelt szintű vizsgát tett valamely vizsgatárgyból, úgy nincs arra lehetősége, hogy a sikeres vizsgát az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt megismételje. Ismétlő érettségi vizsgát az érettségi bizonyítvány megszerzése után tehet majd.

A sikertelen előrehozott érettségi vizsgát vagy a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőzően tett, de sikertelen szintemelő érettségi vizsgát követően az adott vizsgatárgyból - javító vizsgára legkorábban a rendes érettségi vizsga vizsgaidőszakában, -

pótló vizsgára bármelyik vizsgaidőszakban lehet jelentkezni. A jelentkező a vizsga szintjét a pótló- és javítóvizsgára történő jelentkezéskor megváltoztathatja.

A jelentkezés határideje a május-június vizsgaidőszakra február 15. Előrehozott érettségi vizsgára a tanulói jogviszonnyal rendelkező vizsgázók a május-júniusi vizsgaidőszakban csak a „saját” középiskolájukban jelentkezhetnek. Az október-novemberi vizsgaidőszakra a jelentkezési határidő szeptember 5. Az október-novemberi vizsgaidőszakban nem minden, hanem csak a kijelölt középiskolák szerveznek érettségi vizsgákat. Az adott október-novemberi vizsgaidőszakban jelentkezést fogadó középiskolák listája augusztus közepétől megtalálható az Oktatási Hivatal honlapján. Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet előírásai szerint amennyiben a tanuló nem abban a középiskolában jelentkezik előrehozott érettségi vizsgára, amellyel tanulói jogviszonyban áll, igazolnia kell a fent részletezett feltételeknek való megfelelést. Az igazolást az az intézmény állíthatja ki, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll. Amennyiben az igazolás már a jelentkezéskor kiállítható, úgy azt csatolni kell a jelentkezési laphoz. Ha ekkor még nem állítható ki, akkor a feltételek teljesítése után haladéktalanul el kell juttatni a jelentkezést fogadó intézményhez. Az igazolás hiányában a vizsgázó az érettségi vizsgát nem kezdheti meg. A határidőn túl benyújtott vizsgajelentkezéseket nem lehet elfogadni. Az érettségi jelentkezést a jelentkezési határidőt követően visszavonni, megváltoztatni nem lehet.

Előrehozott érettségi vizsgára közép- és emelt szinten is lehet jelentkezni. Az emelt szintű vizsgák Az emelt szinten választható vizsgatárgyak listájáról a www.oktatas.hu honlapon a Köznevelés\Érettségi\Aktuális vizsgaidőszak menüpontban lehet tájékozódni. Ha a vizsgázó bármelyik középiskolában emelt szintű érettségi vizsgára jelentkezik, az érettségi vizsgát a területileg illetékes kormányhivatal szervezi. Ez azt jelenti, hogy a kormányhivatal kijelöli az írásbeli és a szóbeli vizsgák helyszínét, a kormányhivatal kéri fel a felügyelő tanárokat, az írásbeli dolgozatokat javító pedagógust és a szóbeli vizsgára a kérdező tanárokat. A vizsgahelyszínek többnyire középiskolák, de a középiskolák csak a helyszínt biztosítják, ezen kívül semmilyen szerepet nem játszanak a vizsgázó érettségi vizsgájában. Az érettségi vizsga helyszínéről és pontos időpontjáról is a kormányhivatal értesíti a vizsgázókat. A vizsgák időpontja Az érettségi vizsgák időpontját a tanév rendje miniszeri rendelt határozza meg. A szóbeli vizsgák időszakán belül az emelt szintű vizsgák esetében a területileg illetékes kormányhivatal végzi el a vizsgázók beosztását és tájékoztatja a beosztásról a jelentkezőket.

A középszintű szóbeli vizsgák beosztását az az intézmény végzi, ahol a vizsgázó a jelentkezését benyújtotta, így tájékoztatás is itt kérhető.⁷

Az előrehozott érettségi vizsgák lehetőségének eredeti célja az volt, hogy amelyik tárgyat korábban (például a tizedik évfolyamon) befejezi a tanuló, abból akkor tehessen vizsgát, amikor a tudása a legmagasabb szinten van. Az előrehozott vizsga csökkentheti a rendes érettség in a terhelést is.

Az előrehozott vizsga másik felhasználási lehetősége, hogy a középszintű érettségi után még a rendes érettségi befejezéséig, de már másik vizsgaidőszakban egy szintemelőt is le lehessen tenni ugyanabból a tárgyból. Ily módon a vizsgázó lehetőséget kap, hogy a felsőoktatási felvételi jelentkezésben a számára kedvezőbb eredményt tüntesse fel. Csak előrehozott középszintű érettségi után van lehetőség mind a két szint megszerzésére ugyanabból a tárgyból az érettségi bizonyítvány megszerzéséig (utána azonban nincs korlátozás).

Ha valaki az érettségi évében megbukik a tanév végén, és emiatt nem tehet rendes érettségit, a jelentkezését előrehozottra változtathatja azokból a tárgyakból, amelyeknek a tanulását sikeresen befejezte, és a rendes érettségi időszakban az osztálytársaival együtt levizsgálhatja. A kétszintű érettségi bevezetése előtt ilyen lehetőség nem volt, a sikeres javítóvizsga előtt semmiből nem lehetett érettségizni. Ez azt is jelenti, hogy ha valaki nem érettségi tárgyból bukik a középiskola 12. (13.) évfolyamán, akkor az összes tárgyból előrehozott érettségit tehet, amikor az osztálya érettségizik, de nem kap bizonyítványt, később pedig, amikor a javítóvizsgán átment, jelentkezhet rendes érettségire, és az összes vizsgatárgy beszámításával újabb vizsga nélkül kap bizonyítványt. Egyes iskolákban elvárás az előrehozott érettségi a szakiránynak megfelelő tárgyból; kötelezni azonban nem lehet erre a tanulókat.

2.3 Intézményi adatok a korábbi tanévek tavaszi előrehozott érettségi vizsgáira vonatkozóan

Iskolánk a Dél- Dunántúl egyik egyházi fenntartású, többcélú intézménye, melynek gimnáziuma 2002. óta működik. Az első végzős osztálya 2006-ban érettségizett. Az

⁷ Előrehozott érettségi vizsga. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700100.kor> 2024. 04.22-i letöltés

előrehozott érettségi vizsgákat illetően értékelhető adatokat az elmúlt néhány tanévre vonatkozóan találtam. A 2020/2021. tanév tavaszi érettségi vizsgaidőszakában angol nyelvből 16 fő, olaszból 2 fő és földrajzból 2 fő tett előrehozott érettségi vizsgát. A 2021/2022. tanév tavaszán 16 fő jelentkezett, 15 fő angol nyelvből és egy fő földrajzból.

A 15 fő angol nyelvből vizsgázóból 10 tanuló közép, 6 tanuló emelt szinten tett érettségi vizsgát. A 2022/2023. tanév tavaszán angol nyelvből 23 fő, földrajzból 4 fő és német nyelvből 2 tett előrehozott érettségi vizsgát. Ekkor 3 fő vizsgázott 2 tantárgyból és 5 fő tett emelt szintű vizsgát. A 2023/2024. tanév májusi vizsgaidőszakában angol nyelvből 16 fő, földrajzból 6 fő tesz előrehozott vizsgát, akik közül 6 fő fog emelt szinten vizsgázni és egy fő tesz 2 tantárgyból érettségi vizsgát.

A 2020-as tavaszi érettségi vizsgaidőszakban előrehozott érettségre a COVID-19 koronavírus-járvány miatt nem volt lehetőség.

A 2020-at megelőző körülbelül négy év egy átmeneti időszaknak tekinthető az iskolánkban. Ebben az időszakban, a jelenleg magas számú előrehozott érettségi vizsgajelentkezés

2.4 A kutatás során alkalmazott módszerek

A kutatás elvégzéséhez egy Google űrlapot állítottam össze. A mérőeszköz elkészítésénél két szempontot tartottam szem előtt. Az első, hogy a mérőeszközöm valóban azt mérje, amire kíváncsi vagyok, tehát legyen valid, továbbá, hogy a mérés legyen megbízható, azaz reliábilis. Ezeknek a feltételeknek teljesülnie kell, hiszen ezek nélkül a kapott eredmények téves megállapításokhoz vezethetnek. Az eredmények megismételhetősége és így megbízhatósága a tudományos kutatás alapvető követelménye. Az érvényesség (validitás) egy átfogó fogalom, amely arra utal, hogy módszertani eljárásaink valóban szándékaink szerint működnek-e, és igaz alapot nyújtanak-e következtetéseink levonásához. Ezzel szemben egy eredmény akkor megbízható (reliábilis) ha megismételhető, azaz, ha az eredményhez vezető folyamat megisméltése az eredetivel alapjában egyező eredményeket hoz. (Babbie, 2020)

A Google űrlap összesen tizenkét, az előrehozott érettségre vonatkozó kérdést tartalmaz. A kérdőív kitöltésére gimnáziumunk 10-12. évfolyamos tanulóit kértem fel. A kérdőív a vegyesen tartalmazott feleletválasztós, lineáris skálás és jelölőnégyzetes kérdéseket. A válaszadás egyszerű volt, mindössze a megadott opciók közül kellett kiválasztani a

megfelelőt / megfelelőket. A kérdősfeltevésnek azért választottam ezeket a formáit, mert tapasztalataim szerint a diákok megriadnak vagy teherként élik meg, amikor a saját véleményüket kellene, hogy megfogalmazzák. Az ilyen lehetőségeket inkább üresen hagyják.

A kérdőív kérdései a következők voltak:

1. A gimnázium hányadik évfolyamán tanulsz?
2. Hallottál már az előrehozott érettségi vizsgáról?
3. Kitől hallottál az előrehozott érettségi vizsga lehetőségéről?
4. Válaszd ki azt az állítást, ami igaz rád. (A még gondolkodik rajta és a már tett előrehozott érettségi vizsgát opciókból és az azok közötti lehetőségekből választhattak.)
5. A következő vizsgatárgy(ak)ból tervezek előrehozott érettségi vizsgát tenni vagy ezen tárgyból / tárgyakból tettem már előrehozott érettségi vizsgát. Több válaszlehetőség megadása lehetséges.
6. Úgy gondolom, hogy az előrehozott érettségi vizsga fontos lehetőség a tanulmányaimban való előrehaladáshoz. Letételével csökkenthetem terheimet a 12. év végi rendes érettségi vizsgaidőszakra. Válaszodat jelöld az 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 azt jelenti, hogy a egyáltalán nem értesz egyet, az 5 azt jelenti, hogy teljesen egyetértesz.
7. Már tettem előrehozott érettségi vizsgát. Az előrehozott érettségi vizsgára való felkészülés plusz feladatokat és nagy időráfordítást igényelt. Válaszodat jelöld az 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 azt jelenti, hogy a egyáltalán nem értesz egyet, az 5 azt jelenti, hogy teljesen egyetértesz.
8. Már tettem előrehozott érettségi vizsgát. Tanáram megfelelő támogatást nyújtottak az előrehozott érettségi vizsgára való felkészülés során. Válaszodat jelöld az 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 azt jelenti, hogy a egyáltalán nem értesz egyet, az 5 azt jelenti, hogy teljesen egyetértesz.
9. Ekkor tettem előrehozott érettségi vizsgát. (A megfelelő érettségi vizsgaidőszak kiválasztása.)
10. Mielőtt előrehozott érettségi vizsgát tettem, tanárom segítségével megismertem a vizsga felépítését, követelményeit és a vizsgán várható feladattípusokat. Válaszodat jelöld az 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 azt jelenti, hogy a egyáltalán nem értesz egyet, az 5 azt jelenti, hogy teljesen egyetértesz.
11. Azt gondolom, hogy a felkészülés az előrehozott érettségi vizsgára segíti / segített növelni az önbizalmamat a későbbi vizsgáimra nézve. Válaszodat jelöld az 1-től 5-ig

terjedő skálán, ahol 1 azt jelenti, hogy a egyáltalán nem értesz egyet, az 5 azt jelenti, hogy teljesen egyetértesz.

12. Mi a legfontosabb motivációd, amiért előrehozott érettségi vizsgát tennél / tettél?

A kérdőív kitöltése előtt a Kréta elektronikus naplóban tájékoztatást küldtem a tanulók szüleinek, melyben ismertettem velük a kérdőív célját, tartalmát és tájékoztattam őket arról, hogy a kérdések megválaszolása gyermekeik részéről önkéntes és anonim. A kérdőív felvezetésében tájékoztattam a diákokat a kérdőív céljáról, tartalmáról és arról, hogy a kitöltése önkéntes és anonim. A Google űrlapok kitöltésére a diákokat e-mailben hívtam meg. A megkérdezett tanulók létszáma 78 fő volt. A megkérdezettek 40%-a válaszolt a kérdésekre és küldte vissza őket. Eredményeket ez alapján számoltam. A kérdőív kitöltésére azok kiküldésén kívül személyesen kértem meg a diákokat, megköszönve együttműködésüket és hogy segítik munkámat.

Kutatásom második részeként rövid interjúkat készítettem azokkal a kollégáimmal, akik a kérdőíves válaszokban megjelent tantárgyakat tanítják és érettségi vizsgáztatnak. A kérdőíves kutatás eredményeit eléjük tárva, közös elemzés, értékelés után, majd véleményeiket, meglátásaikat összefoglalva elkészítettem egy SWOT analízis táblázatot. Ebben a táblázatban összegyűjtöttem mindazokat az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket, amelyek felmerülhetnek az előrehozott érettségre való jelentkezéstől kezdve a felkészülés folyamatán keresztül, a sikeresen / sikertelenül letett vizsga távlati következményéig. A különböző vizsgatárgyak esetében más-más specifikus jelenségek merültek fel. Az alábbiakban bemutatom a vélemények, meglátások összegyűjtéséből létrehozott SWOT mátrixot, majd ismertetem a különböző vizsgatárgyakat érintő véleményeket.

2.5 A kutatás eredményei

A kutatás eredményeit tekintve sorba veszem a kapott válaszokat, a legtöbb esetben diagrammal is érzékeltetem a válaszok arányát. A diagrammok a mellékletekben láthatóak. A válaszadók 30%-a tanul a 10. évfolyamon, 23,3%-a a 11. évfolyamon és 46,7%-a a 12. évfolyamon. (1. melléklet) A válaszadók 100%-a hallott már az előrehozott érettségiről. A válaszadók 83%-a hallott róla az osztályfőnökétől, 86%-a a szaktanárától, 77%-a a társaitól, 47%-a a szüleitől és 40% olvasott róla az interneten.

A válaszadók 53%-a már tett előrehozott érettségi vizsgát, 43% a jövőben biztosan akar előrehozott érettségi vizsgát tenni és 6% már gondolkodott rajta, hogy a jövőben tegyen-e. Olyan válaszadó nem volt, aki nem soha nem vette fontolóra az előrehozott érettségi lehetőségét. (2. melléklet)

Tanulóink az alábbi tantárgyakból terveznek előrehozott érettségi vizsgát tenni, vagy már tettek előrehozott érettségi vizsgát: 20% földrajzból, 90% angol nyelvből, 10% német nyelvből, 10% olasz nyelvből és 3% egyéből. Az eredményekből és a válaszadók számából következtetve néhány tanuló két tantárgyból fog vagy már tett előrehozott vizsgát. (3. melléklet) Az elmúlt évek tapasztalatait is figyelembe véve angol nyelvből mindig magas az előrehozott érettségre jelentkezők száma. Ennek okaira a 12. kérdésre adott válaszok világítanak rá. A tanulók 90% számít arra, hogy bármely letett előrehozott érettségi vizsga segítségével lesz abban, hogy a 12. év végén kevesebb tantárgyból kell vizsgára készülnie. A tanulók 67%-a konkrétan a nyelvvórák látogatása alól való mentességet is oknak nevezi meg. A válaszadók 37%-a szereti a tantárgyat, amiből vizsgát tesz / tett és további 30% szándékozik szintemelő vizsgát tenni, tehát az előrehozott érettségit középszinten teszi le (4. melléklet).

A válaszadók közül 23 fő, azaz 57,5% tett már vagy tesz a következő vizsgaidőszakban előrehozott érettségi vizsgát. A már vizsgázottak közül 17% tett 2023. októberében, 67% 2023. májusában és 4% 2022. májusában. A 23 főből 7 fő fog a 2024. májusi vizsgaidőszakban vizsgázni (5. melléklet).

A vizsgázók jelentős hányada (38%) közepesen megerőltetőnek érezte az előrehozott vizsgára való felkészülés folyamatát, a maradék válaszadók száma fele-fele arányban oszlik meg az egyáltalán nem volt megterhelő és a maximálisan megterhelő lehetőségek között. A tanulók kellő mértékben lettek informálva a vizsgakövetelményekről. A válaszadók 76%-a maximálisan megismerte a vizsgakövetelményeket, a vizsgán várható feladattípusokat, 16% válaszolta azt, hogy megfelelő mértékben, de nem maximálisan ismerte meg azokat, de volt 1-1 személy, aki erre a kérdésre azt válaszolta, hogy alig, vagy egyáltalán nem kapott kellő tájékoztatást. A válaszadók 90%-a gondolja úgy, hogy az előrehozott vizsga letétele jó lehetőség a tanulmányaikban való előrehaladáshoz. Gondolhatunk itt a következő lépésben tervezett szintemelő vizsgára, vagy esetleg arra, hogy a letett vizsga tárgya helyett más tárgyra tud a tanuló koncentrálni és az abból a tárgyból való vizsgaeredménye így jobb lehet.

A válaszadók 51%-a véli úgy, hogy a vizsgahelyzet megfelelő mértékben növelheti az önbizalmát a következő vizsgahelyzetben. 37%-uk gondolja úgy, hogy a letett előrehozott vizsga maximálisan növeli önbizalmukat a már megismert szituáció révén következő vizsgáikat illetően.

A SWOT mátrix létrehozásának fókuszában az előrehozott érettségi lehetősége és teljes kérdésköre állt a vizsgázók és a nem vizsgázó tanulók szempontjait tekintve.

SWOT elemzés		
Belső tényezők	Erősségek	Gyengeségek
	- jól képzett, tapasztalt pedagógusok - tehetséges, érdeklődő, a vizsga megszerzésében motivált diákok - érdekes, a mindennapi életben jól használható tananyag, tudás (idegen nyelvek) - motiváló, inspiráló környezet az ismeretek megszerzésének segítésére (jól felszerelt szaktantermek) - az intézmény nyitottsága, együttműködő támogatása az előrehozott érettségre való készülés és jelentkezés kapcsán - a gimnázium első két évfolyamán tanult tárgyakból tett előrehozott érettségi vizsga eredményességét javítja, hogy a tárgyakat közvetlenül a vizsga előtt tanulják a diákok, a vizsga letételére nem kell éveket várniuk, mialatt tudásuk megkaphat	- az idegen nyelvi csoportok létszáma megfogyatkozik, emiatt csoportösszevonás következhet be, így különböző nyelvi szinten lévő tanulók kerülnek egy csoportba, ami rendkívüli módon meg tudja nehezíteni a hatékony munkát - a vizsgára való készülés tanórai differenciálást igényel, mely csökkenti mind a vizsgázó, mind pedig a nem vizsgázó tanulókra jutó tanári figyelmet - a 10. és 11. évfolyamon tett idegen nyelvi előrehozott érettségre való jelentkezés feltétele az osztályozó vizsgák eredményeinek megléte. Az ezekre való felkészülés szintén tanórai differenciálást és nagyon sok többletunkát igényel mind a vizsgázó, mind pedig a tanár részéről
Külső tényezők	Lehetőségek	Veszélyek
	- a középszintű előrehozott érettségi vizsga megszerzése után, a következő vizsgaidőszakban szintemelő vizsgát tehet a tanuló - a középszintű előrehozott érettségi vizsga megszerzése után más vizsgatárgy tanulására koncentrálhat a tanuló	- a felügyelet nélküli lyukas órák számának növekedése az idegen nyelvi érettségi megszerzése után, ennek következtében az engedély nélküli elhagyása az iskola területének - a korai idegen nyelvi érettségi megszerzése után a nyelvi fejlődés megrekedése, pedig később lehet, hogy szükségessé válhat a magasabb szintű idegen nyelvismeret

A mátrixból jól leolvasható, hogy az erősségek, mint belső tényezők magasabb számban szerepelnek, mint a gyengeségek. A felmerülő gyengeségek elsősorban a csoportokat tanító pedagógus oldalán jelentkeznek, de a csoportösszevonások és a differenciált munka

természetesen minden tanulót érint. A külső tényezők esetében nagyjából egyensúly figyelhető meg, az előrehozott érettségi letétele körülbelül ugyanannyi előnnyel járhat, minr amennyi veszélyt rejthet magában.

Az egyes vizsgatárgyakra koncentrálva, a rövid interjúk, beszélgetések alapján elmondható, hogy minden vizsgatárgy esetében más-más erősség, gyengeség, lehetőség és veszély sorolható fel.

Az idegen nyelvek, különösen az angol nyelv esetében rendkívül nagy előnyt jelent, hogy a tanulók a mindennapi életük során, a tanórán kívüli tevékenységeikben találkoznak a nyelvvel. Önálló, spontán tanulással fejleszti nyelvtudásukat amikor filmeket, videókat néznek, zenét hallgatnak, a közösségi médiát használják, amikor számítógépes játék közben célnyelven idegen nyelven kommunikálnak, akár szóban, akár írásban. Nyelvtudásuk naprakész, a mindennapi nyelvhasználatot, mint létező valóságot élik meg. Emellett az iskolai nyelvoktatásban fókuszban áll a nyelvtan, a helyes nyelvhasználat, a hivatalos nyelvezet, az olvasásértés, az írásbeli szövegalkotás és a nyelvhelyesség kérdése is. A spontán, iskolán kívüli nyelvtanulást az iskolaival összedolgozva, úgy, hogy a tanulók nagy része már az általános iskola első osztályától kezdve tanulja az adott idegen nyelvet, már a gimnázium 10. évfolyam végére lesznek olyan tanulók, akik közép, de akár emelt szinten tesznek előrehozott érettségi vizsgát. Ez a tény rendkívül jól hangzik, de úgy vélem, csak részben dicséri szakmai munkánkat. Több kolléga véleménye szerint, az alapos felső tagozatos nyelvtanulást nem lenne szabad egy elhamarkodott 10. évfolyam végén, 11. évfolyam elején megszerzett érettségi vizsgával lezárni. A középfokú idegen nyelvi érettségi B1 referenciaszintje mindössze egy olyan szint, mellyel bátran kommunikálhat a tanuló hétköznapi helyzetekben, de ha már a jövőbeni idegen nyelvű egyetemi képzésre, munkahelyi elvárásokra gondolunk, ez a szint rendkívül messze van attól, ami az említett helyzetekben elvárható lenne. Nyelvtanáraink egy része azt a véleményt vallja, hogy a tanulók minél korábbi rendszerből való kikerülése helyett egy másik, hosszú távon jobban kamatoztatható, magasabb szintű, összetettebb nyelvtudás megszerzése kellene, hogy legyen a cél. Sok tehetséges, motivált diákunk van, akiknek a B1, de esetenként a B2 nyelvi szint sem jelent extrém nagy kihívást. Ezért a gimnázium négy évét végigdolgozva cél lehetne a felsőfokú nyelvtudás megszerzése mellett a célnyelvi országok kultúrájával, civilizációs ismereteivel, speciális területekkel, irodalommal való megismerkedés is.

A gimnázium első két évében tanult tárgyakból letett előrehozott érettségi vizsgák logikus magyarázata a már korábban is említett tény, miszerint a tanulók ismeretei frissek, naprakészek a tantárgy lezárásakor, így logikus, hogy ekkor jelentkeznek előrehozott vizsgára.

A legtöbb esetben a tudásukat még egy évig bővítik fakultáció keretében és a vizsgára jól felkészülten tesznek a 11. évfolyam végén előrehozott érettségi vizsgát közép- vagy emelt szinten. E tárgyak esetében az előrehozott érettségi vizsga kérdése, jogosultsága szinte egyöntetűen pozitív megítélés alá esik pedagógusaink körében.

2.6 Következtetések és javaslatok

Az eddigi válaszok alapján elmondható, hogy a tanulók ismerik az előrehozott érettségi vizsga letételének lehetőségét, jelentős számban már éltek vele, többen szándékoznak a jövőben vizsgát tenni. A diákok tehát tudatosan kezelik ezt a kérdést. Információt számos forrásból gyűjtenek, ismerik a vizsgakövetelményeket és a szintemelő vizsga letételének későbbi lehetőségével is. Tanáraik támogatják felkészülésüket és tájékoztatják őket a vizsgakövetelményekről, a vizsgán várható feladattípusokról. A válaszadók összesen 88%-a vélekedik úgy, hogy a letett előrehozott érettségi vizsga megszerzett tapasztalatai jó hatással lesznek a későbbi vizsgahelyzetek sikeres megélésére.

Javaslatokkal főként az idegen nyelvi előrehozott érettségi vizsgákkal kapcsolatban fogalmazhatók meg. A fenti fejezetben összefoglaltak alapján egy másfajta nyelvtanulási koncepciót alakíthatnánk ki a gimnáziumunkban. A felső tagozaton következetesen felépített, annak a nyelvi szintnek megfelelő alapos nyelvtani tudást a gimnázium első éveiben a jelenleginél mélyrehatóbban, biztosabb tudást adva sajátíttatnánk el a tanulókkal. Az intézményünkben idegen nyelvekből a 10. évfolyamon úgynevezett szintvizsgát tesznek a diákok. Ez a szintvizsga jelenleg olyan felépítésű, mint az érettségi vizsga. A középszintű érettségi B1-es szintjének elérése előtt, a 10. évfolyam félévétől kezdve erre készülnek diákjaink. A vizsgára készülés lassítja, sőt leginkább gátolja a tervezett tempójú haladást a tananyagban. Ha a szintvizsga a valóban elsajátított tananyagra koncentrálna, ha hangsúlyosabb lenne a nyelvtani alapok számonkérése, azt a diákok komolyan vennék és tanulnának rá. Egy alapos, magasabb szintű nyelvtani tudásra pedig jól lehetne építkezni a későbbiekben, nem okozna problémát akár a C1, C2 nyelvi szintek elérése sem. Ez viszont azt feltételezné, hogy a nyelvtanulás folyamata kitolódna a teljes gimnáziumi időszakra.

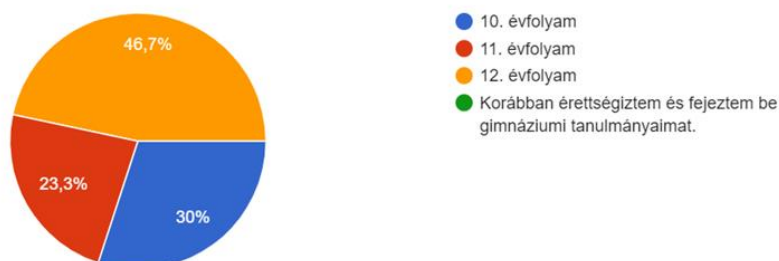
Összefoglalás

Mindent egybevetve kutatómunkámat, a kérdőíves felmérést, a rövid interjúkat és a SWOT elemzés elkészítését eredményesnek tekintem. A kérdőívet elegendő számú diák töltötte ki ahhoz, hogy releváns képet alkothassak az előrehozott érettségi vizsgákkal kapcsolatos kérdésekben, a diákok motivációiban, tájékozottságukban. A rövid interjúk során megismertem kollégáim álláspontjait a kérdésben, össze tudtam gyűjteni, hogy érintett pedagógusaink meglátása szerint melyek az erősségek, a gyengeségek, a lehetőségek és a veszélyek az előrehozott érettségi vizsgákkal kapcsolatban. Ezen tényezők összegyűjtése, áttekintése után, kollégáim segítségével olyan javaslatot tudtunk megfogalmazni, ami valóban építő jellegű lehet intézményünkben a nyelvoktatás színvonalának emelésében.

Mellékletek

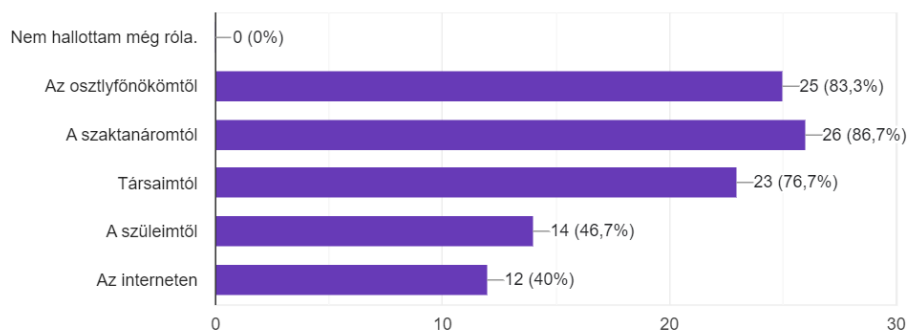
1. sz. melléklet

1. A gimnázium hányadik évfolyamán tanulsz?

2. sz. melléklet

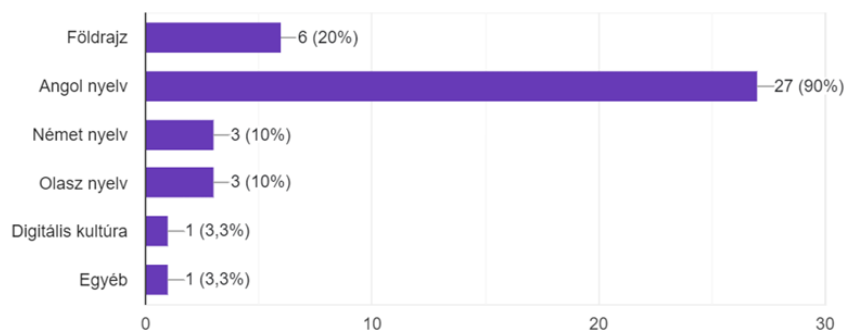
3. Kitől hallottál az előrehozott érettségi vizsga lehetőségéről?

3. sz. melléklet

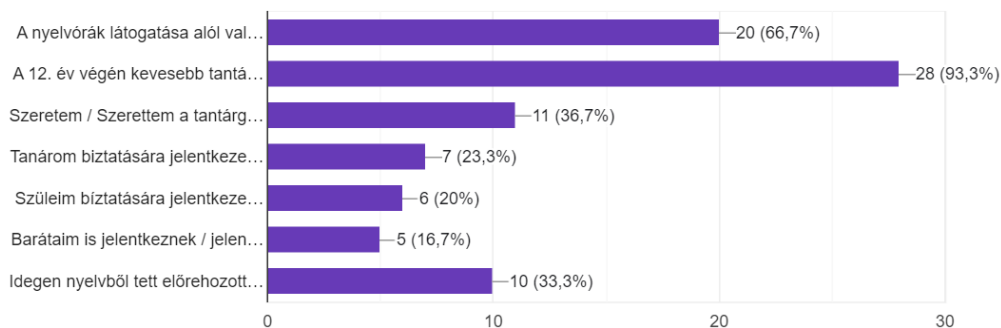
5. A következő vizsgatárgy(ak)ból tervezek előrehozott érettségi vizsgát tenni vagy ezen tárgyból / tárgyakból tettem már előrehozott érettségi vizsgát.

Több válaszlehetőség megadása lehetséges.

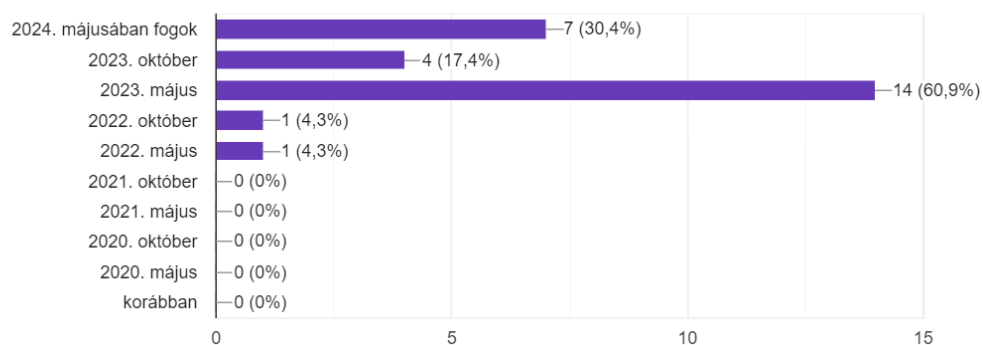
4. sz. melléklet

12. Mi a legfontosabb motivációd, amiért előrehozott érettségi vizsgát tennél / tettél?

5. sz. melléklet

9. Ekkor tettem előrehozott érettségi vizsgát

Irodalomjegyzék

1. Az 1934. évi XI. tc. Az egységes középiskola létrehozásáról.
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93400011.TV&searchUrl=/ezer-ev->
2024. 04. 20-i letöltés
2. Az érettségi és egyetemi –főiskolai felvételi vizsgák korszerűsítésének tervei.
(1979) *Felsőoktatási Szemle*, 4.193-198.
3. Báthory Z. – Szüdi J. - Falus I. (1997) *Pedagógiai Lexikon I. kötet*. Budapest: Keraban Kiadó, p. 387.
4. Benedek A. – Mezei Gy. (2005): *A közoktatás rendszere*. Budapest.
5. Benda K. (1982): *Magyarország történeti kronológiája IV. 1944-1970*. Budapest: Akadémiai Kiadó, p. 1045.
6. Comenius Á. J. Nagy Oktatástana (1953): Budapest. Akadémiai Kiadó, p. 368.
7. Dallman K. (2020): Érettségi 2020. *Új Köznevelés*, 5.
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/erettsegi-2020>. 2024. 04. 20-i letöltés
8. Előrehozott érettségi vizsga. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700100.kor>
2024. 04.22-i letöltés
9. Eötvös J. (1879-1980): A középtanodai oktatásról és a középtanodákhoz kapcsolható szakiskolákról szóló törvényjavaslat indoklása. *Országos Közép(tanodai)iskolai Tanáregyesület Közlönye* 13(15).
10. Érettségi vizsgakövetelmények.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/magy_nyelv_es_irod_2024_e.pdf 2024. 04. 20-i letöltés
11. Felsőoktatási felvételi tájékoztató.
http://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2015A/2_eljarasrol/29_erettsegi_felveteli_kapcsolat/291_ketszintu_erettsegi. 2024. 04. 20-i letöltés.
12. Friml A. (1913) *Ratio Educationis*. Budapest: Pedagógiai Könyvtár. Katolikus Tanári Egyesület. <http://mek.oszk.hu/06500/06559/06559.pdf>. 2024. 04. 20-i letöltés
13. *GCSE grades 2023: The 9-1 boundaries explained*.
<https://www.bbc.com/news/education-48993830>. 2024. 04. 20-i letöltés
14. Gimnáziumi Érettségi Vizsgaszabályzat. <https://njt.hu/jogszabaly/1997-100-20-22>.
2024. 04. 20-i letöltés

15. Halász G. (2006) *Érettségi reform – A változás menedzselése a közoktatásban*.
<https://epa.oszk.hu/00000/00035/00099/2006-01-ko-Halasz-Erettsegi.html>. 2024. 04. 20-i letöltés
16. Horváth Zs. – Lukács J. (2005): A kétszintű érettségi vizsga. *Új Pedagógiai Szemle*, 4.
17. *Így változik az érettségi 2024-ben*. <https://uniside.hu/igy-valtozik-az-erettsegi-2024-ben/> 2024. 04. 20-i letöltés
18. Kaposi J. (2015): *Válogatott tanulmányok I. Történelem, érettségi, megújulás*. Budapest: Szaktudás Ház Zrt., p. 176.
19. Koronavírus az iskolákban, rekordszámok az idei őszi érettségien. (2020) *EduLine*, https://eduline.hu/erettsegi_felveteli/20201012_erettsegi_statistikak
20. Mátrai Zs. (2001): Érettségi és felvételi külföldön. *Iskolakultúra*, 9, 83–94.
21. Mészáros I. (1996): *A magyar nevelés-és iskolatörténet kronológiája 996-1996*. Budapest. Nemzeti Tankönyvkiadó, p. 27.
22. Mihály I. (2005): Érettségi vizsgák hajdan és most. És a jövőben? *Világtükör*, 2.
23. Nagy S. (1976) *Pedagógiai Lexikon I. kötet A-F*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
24. Kemény F. (1936) *Magyar Pedagógiai Lexikon I. rész*. Budapest: Révai Irodalmi Intézet.
25. *Pedagógiai program – Lorántffy Zsuzsanna Református Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium*. <https://kir2info.kir.hu/pub/Index/033981>. 2024. 04. 20-i letöltés
26. Pukánszky B. (2014): *A magyar iskolatörténet és a pedagógusképzés paradigmái*. Komárom.
http://www.pukanszky.hu/eloadasok/Tarhos/Pukanszky_MC%2015_VNUTRO_TLA_C.pdf. 2024. 04. 20-i letöltés
27. Száray M. (2016) *Történelem 10*. Budapest: OFI – Eszterházy Károly Egyetem.
28. Tóttóssy I. (2005): *Az érettségi vizsgák szerepe a magyar közoktatásban*.
<http://www.magtudin.org/tottossyne.htm>. 2024. 04. 20-i letöltés
29. Zibolen E. (1962): Az érettségi történetéből. *Köznevelés*, 13, 632-634.
30. 1993. évi LXXIX. sz. törvény a közoktatásról, az 1993. évi LXXX. sz. törvény a felsőoktatásról, az 1993. évi LXXXVI. tv. a szakoktatásról.
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300079.TV>. 2024. 04. 20-i letöltés
31. 1985. évi I. tv. az oktatásról. https://jogkodex.hu/jsz/1985_1_torveny_9884370. 2024. 04. 20-i letöltés

32. 148/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0500148.KOR&txtreferer=99700100.KOR>.
2024. 04. 20-i letöltés
33. 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700100.KOR>. 2024. 04.22-i letöltés

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: LÖRINCZ ERNŐ GÁBOR
A Hallgató Neptun kódja: 071759
A dolgozat címe: AZ ÉRETSEGI VIZSGÁK TÖRTÉNETE MAGYAR -
A megjelenés éve: ORSZÁGON, AZ ELŐREHOZOTT ÉRETSEGI VIZSGA...
2024
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: SAK DIDAKTIKA TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: KAPOSVÁR év 2024 hó 25 nap

Hallgató aláírása

Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Lőrincz Ernő Gábor (hallgató Neptun azonosítója: o717s9) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Kaposvár, 2024. április 8.

Aláírás /Velner András/
konzulens

Lőrincz Ernő Gábor

Kaposvár, 2024. 04. 28.